

בס"ד

פרשת "תצוה"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

פרשת תצוה

פרשת תצוה (הרב שלמה קזיוף הלוי)

המעיל מכפר על עוון לשון הרע

בעשיית המעיל מצווה התורה: "וְעָשִׂיתָ עַל שׁוּלְיֵי רִמְגֵי תְּכֵלֶת ... פְּעָמָן זָהָב וְרִמְוֹן פְּעָמָן זָהָב וְרִמְוֹן עַל שׁוּלְיֵי הַמְּעִיל סָבִיב: וְהָיָה עַל אֶהָרֹן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת".

בשולי מעילו של הכהן הגדול היו תלויים פעמונים ורימונים, שתפקידם היה להשמיע קול בעת שאהרון הכהן היה נכנס אל הקודש.

ישנה מחלוקת בין הפרשנים בטעם המצווה, הרשב"ם כותב ש: קול הפעמונים הוא אזהרה לבני ישראל להתרחק: 'ולפי שצווה הקב"ה וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו, לכך ציוה הקב"ה ונשמע קולו בבאו ויתרחקו השומעים משם'. לעומתו הרמב"ן סובר שהם תזכורת ואזהרה לכהן הגדול: 'לכך אמר כי צווה בהם בעבור שישמע קולו בקדש, ויכנס לפני אדוניו כאלו ברשות, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה'.

אך חז"ל דרשו (ערכין טז ע א'): מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין ... מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקב"ה: "יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול". מדוע דווקא המעיל נבחר כבגד שמכפר על לשון הרע? כדי להסביר את ייחודו של המעיל נקדים סיפור על שמירת הלשון:

מעשה ברוכל אחד שהיה מסתובב בעיירות ומכריז ואומר מי רוצה לקנות סם חיים? והיו כולם נדחקים לקנות ממנו. ר' ינאי שהיה יושב ועוסק בתורה, שמע לפתע את אותו רוכל שהוא מכריז מי רוצה לקנות סם חיים וקרא לו בא ועלה אלי ומכור לי, "אמר לו הרוכל": אתה אינך צריך לסחורתי ולא שכמותך. "הפציר בו ר' ינאי ועלה אליו הרוכל. הגיש לו הרוכל ספר תהילים והראה לו את הפסוק 'מי האיש החפץ חיים' ומה כתוב אחריו? 'נצור לשונך מרע... סור מרע ועשה טוב'. (ויקרא רבה ב,טז).

פירש ה'כלי יקר': "לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע, על כן היה כולו תכלת, כי תכלת דומה לים וע"י התכלת יסתכל הים וממנו יראה וכן יעשה. כי בים נאמר (איוב לח -יא"): וְאֶשְׁבֵּר עָלָיו חֲקֵי וְאֲשִׁים בְּרִיחַ וּדְלָתִים. וְאָמַר עַד- פֶּה תָּבוֹא וְלֹא תִסִּיף" ... כך נתן הקב"ה אל הלשון חומה ובריח, כמו שאמרו חז"ל ולא עוד אלא שהקפתי לך שני חומות, אחת של עצם ואחת של בשר... והיה מן הראוי שילמד האדם מן הים אשר אינו עובר דלתים ובריח ואינו פורץ גדרו. וזהו טעם התכלת שדומה לים. כי בהסתכלו בתכלת – יהיה נזכר בים שדומה לו בצבע, וממילא יתבונן אז במעשה הים וממנו יראה וכן יעשה ו'.

עוד מוסיף ה'כלי יקר': "ועל עניין הקפת שני החומות אמר: "וְהָיָה פִי-רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ; שִׁפָּה יְהִיָּה לִפְיוֹ, " כי גם הלשון צריך להיות כך שיהיה פי ראשו בתוכו, תוך החומה הסמוכה לו והיא של עצם. וכנגד החומה של בשר (אלו השפתיים), אמר "שִׁפָּה יְהִיָּה לִפְיוֹ לֹא יִקְרַע" כדי שלא יקרע את שני החומות כאמור. הבה נשמור פינו מחטאו בלשונו נסור מרע ונעשה רק טוב ...

שבת שלום ומבורך

"כתית למאור להעלות נר תמיד" (כז, כ) (... "תולדות יצחק)

בית המקדש הראשון עמד ארבע מאות ועשר שנה – ת"י – והבית השני עמד ארבע מאות ועשרים שנה – ת"כ. ביחד הרי זה "כתית". שני בתי מקדש האירו רק כמניין "כתית". אולם בית מקדש השלישי יהיה תמיד ונצחי – "להעלות נר תמיד".

ואתה תצוה (כז כ)

נוהג היה הגאון רבי חיים מייזל, רבה של העיר לודז', לסובב על בתי העיר ולאסוף כסף לצרכי צדקה. בני העיר פתחו את ידם ונתנו בעין טובה וכך היה הרב מצליח לאסוף סכומי כסף גדולים.

למרות שהיה הוא עצמו אוסף את הכסף נמנע רבי חיים מלהיות שותף בחלוקת הכסף. לשם כך מינה גבאי צדקה נאמנים להם היה מוסר את כל הכסף שאסף לצדקה והם חילקו אותו בין עניי העיר כראות עיניהם.

כאשר נשאל פעם רבי חיים מדוע אין הוא משתתף בחלוקת הצדקה.

השיב: כידוע בפרשת תצווה אין מוזכר שמו של משה רבנו כלל. מדוע?

אין זאת תירץ רבי חיים אלא משום שבפרשה הקודמת, פרשת תרומה, שם מסופר בתורה על אסיפת הכסף לצורך הקמת המשכן, מוזכר שמו של משה רבנו פעמים רבות, וכדי למנוע כל חשד ולזות שפתים נעדר שמו של משה רבנו מפרשת תצווה, הפרשה בה מבואר לשם מה השתמשו בכסף שנאסף.

מזאת למדתי גם אני לנהוג כך סיים רבי חיים את הכסף אני אוסף לעניים, אולם כדי שלא יתלו בי כל חשד שאני מעדיף עני זה או אחר, לכן מיניתי לחלוקת הכסף גבאי צדקה נאמנים.

"ואתה תצוה את בני ישראל" (כז, כ) ("הרה"ג ר' שבתי יודלביץ זצ"ל)

פעם בא אחד מתלמידי של הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל לרבו ואמר לו: ברצוני לנסוע לגרמניה להחזירם בתשובה ולהטיף להם מוסר. ענה לו רבי ישראל: את רוסיה כבר החזרת בתשובה? אמר לו התלמיד: צודק אדוני הרב, אסע קודם לרוסיה. אמר לו הרב: ועם פולין כבר גמרת? ענה התלמיד, צודק. המשך הרב: ועם העיר שלך ראדין כבר גמרת? ואת משפחתך כבר החזרת בתשובה? ואת עצמך כבר תיקנת...? הצדיק התלמיד את דברי הרב ואמר אכן ראשית צריך אני להחזיר בתשובה את עצמי...

וזהו שאומר כאן הכתוב: "ואתה - בראש וראשונה צריך האדם לתקן את עצמו ולשמש דוגמא לאחרים, ולאחר מכן "תצוה את בני ישראל" - יהיה רשאי לצוות על אחרים ולהטיף להם מוסר, וכפי שאמרו חז"ל "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד" (כז, כ)

בספר 'אמרי יוסף' כתוב רעיון נפלא, על משמעות 'להעלות נר תמיד': והנה, לפעמים האדם מונע עצמו מללמוד עם הקטנים ממנו, שמדמה בדעתו, שבאם יעסוק בתורה לבדו יתחכם יותר ויותר, ובאמת לא כן הוא, כמאמר רז"ל (תענית ז'). ומתלמידי יותר מכולם. ולזה רומזת התורה הקדושה באמרה: 'ואתה תצוה את בני ישראל', תצוה מלשון צוותא - רוצה לומר: תחבר עצמך עם בני ישראל

הקטנים ממך, ולא תאמר שעל ידי זה לא תתחכם בתורה כל כך, כי אדרבה: 'ויקחו אליך שמן זית זך', דהיינו, שעל ידם יפתח לך שכל חדש בתורה הנרמז בשמן זית זך "מה שמן מאיר לעולם כך התורה", ותעלה למעלה-למעלה בתורה ועבודה וזהו 'להעלות נר תמיד', רצ"ל, תוכל להעלות את נשמתך הנקראת נר, כמו שכתוב (משלי כ, כז): 'נר ה' נשמת אדם' - תמיד עולה למעלה ממדרגה למדרגה.

ואתה תצוה" הענווה – היא הסימן לגדלות האדם (כז, כ)

שמו של משה לא מוזכר בפרשת תצווה וטעמים רבים בדבר. הגאון מוילנא זצ"ל מפרש כי ז' באדר הוא יום פטירתו של משה בו נלקח מן העולם ותמיד הוא חל בשבוע שבו קוראים פרשת תצווה.

טעם נוסף לדבר: ביקש משה מהקב"ה "מחני נא מספרך", וביארו כי כוונתו בזה למחוק את שמו מספרך, ופרשה כ' לפי הסדר היא פרשת תצווה. וקללת חכם אפילו על תנאי באה ונתקיים בזה.

הג"ר אלחנן וסרמן הי"ד מבאר, שהסיבה שקללתו של הצדיק כל כך חמורה, כי לשונו היא כסכין חד, שאם מעבירים אפילו בקלות על בשר הוא חותך מיד, בין יתכוון האדם לחתוך ובין לא, הרי החתך נעשה עמוק, למרות שמחל הקב"ה על חטאתם, בכל זאת נענש במקצת שיימחה שמו בפרשה אחת.

ועדיין צריך להבין מדוע דווקא בפרשה זו פרשת תצווה לא הוזכר שמו, ולא בכל פרשה אחרת שבתורה ?

מסביר ה"שפתי כהן", כי מאחר והקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה כדי לזכותם בשכר מושלם בעוה"ב, לכן גם דבריו של משה פעלו שלא ייזכר שמו בפרשה זו "תצווה" החשובה שבה נצטוו עם ישראל להביא דברים הנחוצים למשכן שהוא עניין נעלה מאוד.

אך לכאורה, קשה: הרי משה רצה ללמד סגוריה על עם ישראל, ולבסוף נענש בעונש כה חמור עד ששמו לא הוזכר בפרשה ?

מתרץ האדמו"ר מקאליב שליט"א בספרו "קול מנחם": ההיפך הוא הנכון, עצם העובדה ששמו של משה רבנו לא מוזכר בפרשה זו היא המעיד כמה עדים שהתורה שייכת למשה רבנו ע"ה ולא למישהו אחר, כי רק מי שמכיר את ערכה האמתית של התורה, הוא לבד יהיה מוכן למסור נפשו עליה בשעת מתן תורה. רק מי שיודע ומכיר שכשם שאי אפשר לעולם בלי תורה, כך אי אפשר לה לתורה בלי כלל ישראל, כי תורה וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא, ולכן מסר נפשו גם עליהם עד כדי אומרו "מחני נא", וכדי שיישאר מונצח לדורות מהמעשה הגדול והנורא שעשה משה רבנו ע"ה, לכן לא הוזכר שמו בפרשת תצווה, שכן זהו הפרסום הכי גדול למשה רבנו ע"ה. יתירה מכך, בשום פרשה בה מוזכר שמו של משה רבנו אדם לא ישאל שום שאלה הקשורה בשמו, והנה כשיגיע לפרשת תצווה מיד יתמה כל אדם על השינוי וישאל להיכן נעלם שמו של מקבל התורה מסיני? ובכדי לקבל תשובה לשאלתו יש צורך לגולל בפניו את העניין כולו. וכך יתוודע לגדלותו של משה רבנו מקבל התורה ולשיעור קומתו של הענק שבענקים, אבי הנביאים, ורבן של כל ישראל, שלא קם ולא יקום עוד כמותו. האם יש פרסום גדול מזה ?

כך צריכה להיות הסתכלותו של האדם להמעיט בערך עצמו, וממילא ע"י זה יתעלה שמו יתברך. אך לצערנו רבים מהבריות חושבים ועושים ההיפך, מחפשים הם כיצד לפאר את שמם, ולעיתים אנו רואים אף אנשים חשובים המבקשים להאדיר את שמם, וככל שהאדם גדול יותר כך הוא מגיע

למסקנה כי דווקא אי הפרסום, הנמכת הקומה, היא חלק מגדולתו של האדם והיא הקובעת את דרגתו האמתית.

גדולי רבותינו ידעו והכירו בערכה של מידה זו וידעו ליישמה בכל רמ"ח איבריהם. ממעשיו של הרב הגאון יהודה צדקה זצ"ל נוכל ללמוד פרק בהלכות ענווה נראה כיצד הוא, למרות גדולתו ידע כיצד לקיים מידה חשובה זו, וכך היה המעשה:

פעם אירע שיהודי אחד נכנס לביתו בערב שבת וביקשו שיבוא למול את בנו ביום השבת בשכונת ימין משה הסמוכה להר ציון שבירושלים העתיקה. הרב צדקה, שהיה כבר זקן בערוב ימיו, לא סירב להזמנה והלך ביום השבת עם שמש מביתו שבירושלים החדשה זמן ממושך עד שהגיע לבית בו נערכה ברית המילה. והנה, לפתע הבחין הרב צדקה כי אבי הבן מתמהמה מעט ואינו מזדרז לקיים את המצווה. הקרואים רמזו לאבי הבן שהמוהל וכן הרב ממתנינים שיורה להתחיל בברית המילה. בקול רפה השיב אבי הבן כי הוא חזר בו מכוונתו לכבד את הרב במצוות המילה ובדעתו לכבד את המוהל שהגיע זה עתה, אלא מכיוון שטרח ויגע הרב צדקה דרך ארוכה כדי לקיים את המילה לכן לא אמר לו זאת. תשובתו של הרב הייתה: "אינני מקפיד על זה כלל! תוכלו לכבדו במצוות המילה ואין טעם להתמהמה כלל".

אך גם הפעם חזר והתמהמה אבי הבן ומצוות המילה לא נעשתה. שוב נפנה רבי צדקה לאבי הבן ושאלו: "ועכשיו למי מחכים?". בבושת פנים השיב לו הלה כי המוהל המכובד שכח בביתו את כלי המילה ולא הביאם עמו, אולי יואיל כבוד הרב להשאיל לו את כלי המילה שברשותו? להפתעתו של אבי הבן נענה הרב לבקשתו בשמחה וברצון: "הא לך, משאיל לך את הכלים בשמחה ובששון, ייקח וימול בהם. וכן היה, הילד נימול בידי של המוהל האחר בכליו של הרב צדקה זצ"ל.

בדרכו חזרה לביתו החל שמשו לשוחח עמו על מה שאירע, ובנתינים התפלא בפני הרב ואמר: "תמה אני על כבודו שעבר בשתיקה על התנהגותו של אבי הבן ועל חוצפתו, שלא די בכך שלא כיבדו במצוות המילה לאחר שהלך דרך ארוכה בעצם יום השבת, אלא עוד הרהיב עוז בנפשו לבוא אליו ולבקש ממנו את כלי המילה! אלמלא אני במקומכם, לא הייתי משאיל לו את כלי המילה בשום פנים ואופן!"

חיך אליו הרב צדקה ובפנים שוחקות השיב לו: "וכי ידעת? הנה אנכי כבר זכיתי להכניס בבריתו של אברהם אבינו אלפים מילדי ישראל, אבל אף פעם לא זכיתי לעשות את המצווה באופן כל כך מושלם כפי שעשיתי היום. מי כמוני מאושר היום" התפלא שמשו שבעתיים: "היום? הן היום לא עשה כבודו את המצווה כלל כי אם המוהל האחר התכבד בו במקום כבודו.

הסביר לו רבי צדקה: "כבר אמרו חז"ל: 'חשב אדם לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה' ובכל פעם שאני מקיים מצוות מילה, אף שהיא מצווה גדולה וחשובה מאוד, מכל מקום עלול שיתערבו בעשייתה כל מיני 'נגיעות' ופניות מאחר שהקהל חולק לי כבוד ומכבדים אותי אחרי הברית, וקשה לי לעשות בכוונה צרופה בלתי לה' לבדו. לא כן הפעם, אשר לא מלתי את הבן בפועל, ואף אחר לא החזיק לי טובה, ולא חלקו לי כבוד אלא רק בשמים ממעל החשיבו לי כאילו עשיתי את המצווה, אם כן תיזקף היום לזכותי מצווה זכה, נקייה מכל פניות ונגיעות, כפי שהכתוב עצמו מעלה עליו 'חשב אדם לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה'. אם כן זכיתי היום לשלמות במצוות מילה יותר מכל הפעמים שזכיתי למול ממש"...

דמות נוספת נפלאה ונדירה, אשר המחיש לעולם כולו עד כמה ברורה המימרה "הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו" הייתה דמותו של רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל. בספר "התורה המשמחת" מתוארת ההלוויה של הרב אויערבאך: "ההלוויה הייתה מחזה שלא נראה כמותו בישראל. גדולי תורה אומרים שלפחות מאז גלות ישראל בבית שני ודאי שלא נראתה לווייה כמותה בעם היהודי. למעלה מ-300,000 איש צעדו במשך שעות להר המנוחות. ואכן התחושה הייתה שירושלים מלווה בעצם את ירושלים, את ירושלים של ר' שלמה זלמן.

אחיו של ר' שלמה, ר' אברהם דב שליט"א הקריא את צוואתו, בקשה היכולה להעיד מה היא גדלות אמתית: המצבה תהא כרגיל, ובכל אופן לא יותר גבוה מהמצבה של הורי היקרים ע"ה. יש רשות להוסיף על המצבה את המילים: 'העמיד תלמידים בישיבת 'קול תורה' והרביץ תורה ברבים'. לא להכניס גופי תוך היכל קודש של ישיבה או בית מדרש. אם יהיו כאלה שירצו לומר דברי הספד אבקש מאוד לקצר ולא להגיד עלי שבחים, רק התעוררות לאהבת התורה ויראת שמים ולתיקון המעשים והמידות. אבקש אני ממשפחתי, לא לעשות השתדלות לבקש מאחרים לעשות הספדים לשבעה ולשלושים, אך אם יהיו כאלו שירצו מעצמם להספיד, אבקש עוד פעם לא להפליג בשבחים, כי גם בעודנו חי הצטערתי מזה, ובפרט מהגוזמאות שכתבו עלי בזמן האחרון. וגם אני חוזר על בקשתי הנ"ל, לא להאריך ביותר ולהכביד על השומעים. הנני מוחל לכל אדם מחילה גמורה, וגם מבקש מאוד מכל מי שחושב אם שבאמת נכשלתי ופגעתי בו, בזדון או בשגגה, לעשות עמדי חסד ולמחול לי, שהרי גם להם לא טוב אם ח"ו אחרים נענשים על ידם. אם סוף שנותיי יהיו ח"ו קשים, אבקש להכניס אותי לאיזה מוסד טוב, כי אינני רוצה להיות לטורח ולמשא על בני משפחתי. והנני מסיים בתקווה להקב"ה בעל הרחמים והסליחות היודע שברון ליבי שירחמני ויסלח לי על כל מה שחטאתי ופשעתי, ומתחרט עליהם, ובכל לב אבקש מהקב"ה שיצווה את ברכתו לכל בני משפחתי ותזכו כולכם לעבוד אותו בשמחה ובטוב לב כל הימים ברוח וגשם, אמן סלה".

"לך היה מותר", המשיך האח הגאון ר' אברהם דב שליט"א והוסיף מדבריו הוא, "לשאת את" משא הוריק, אחיק, ילדיך, וכל בני המשפחה כאשר יישא האומן את היונק. אתה היית כתובת לכל מר נפש, להשיא יתומים ולדאוג לאלמנות. אך מאתנו אתה מבקש להכניסך למוסד טוב, שלא להיות לטורח... כעת אתה נכנס ל'מוסד טוב', לגן עדן... מדות... מדות... מירר בבכי האח וכל הקהל ענה אחריו בבכי.

אין ספק, שלא תיאר לעצמו, איזה קושי עצום יטיל תנאי זה על המספידים. כי באמת: איך אפשר לדבר על "אהבת תורה" מבלי שכולם יחשבו מיד עליו? וכי אפשר לדבר על "תיקון המידות והמעשים", מבלי שיהיה בזה שבח אחת ממידותיו הפלאיות?... אבל הוא, ודאי לא חשב שיש קשר מיוחד, בינו לבין ערכים אלה.

לאחר מסע ההלוויה אנשי תקשורת בארץ ובעולם שאלו את אחד מן הרבנים הרבים שהשתתפו בהלוויה (הרב שפרן): "כבוד הרב, נסה להסביר לנו את מה שראינו היום. איך הולכים למעלה מ-300,000 איש אחרי אדם שאנחנו לא שמענו עליו מעולם?"

ענה הרב בסגנונו הבוטח: "הדבר רק מוכיח לכם עד כמה אתם פשוט מנותקים... אתם חושבים שהנכם מרכז המידע והנה אתם מודים שאין לכם מושג מי צועד בראש העם הזה"

אין ספק כי לגדלות מעין זו אין מגיעים בפתע פתאום והיא אף אינה ירושה שנוחלים אותה. על תיקון המידות יש לעמול ולהתייגע ולצערנו, ככל שהאדם נעשה "גדול יותר" הוא מחפש את הכבוד הראוי לו. הרב אויערבאך זצ"ל לימדנו מהי ענווה אמתית.

מסופר עליו שכאשר נפטרה אשתו הלך מרן לקנות מצרכים במכולת. נדהם בעל החנות והורה לו להשאיר את הסלים בחנות והוא ידאג להביאם לביתו. מרן בחביבות ענה לבעל המכולת: "לסחוב את המצרכים מהמכולת אני יכול לעשות זאת בעצמי, אבל אם אתה רוצה לעשות עוד חסד תלמד משניות לעילוי נשמת אשתי".

ואתה תצוה את בני ישראל (כז, כ)

נר התמיד שהיה הכהן הגדול מעלה במנורה שבמקדש הוא סמל לתורה, כמו שכתוב (משלי ו) "כי נר מצווה ותורה אור".

בגמרא במסכת סוטה (דף כ"א עמוד א') דרשו חז"ל שהתורה נמשלה לאור לומר לך מה האור המגן על העולם אף התורה מגינה על העולם.

מעשה שהיה באשה אחת, אחייניתו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ ראש ישיבת קמניץ, שבאה אל הגאון רבי יחזקאל אברמנסקי וסיפרה לו שהיא עומדת לעבור את הגבול מפולין לרוסיה והדבר כרוך בסכנת נפשות על כן היא מבקשת מהרב שיברך אותה שהדרך תעבור בשלו. אחל לה הרב שתגיע למקומה בשלום והוסיף בקשה אם מוכנה היא לקחת עמה דפי כתב יד מתוך ספרו הגדול שעמד לצאת לאור, ספר "חזון יחזקאל", ולמסור אותם לגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי המתגורר בוילנא. הסכימה האישה בשמחה להעביר את כתב היד החשוב. מתוך דאגה לכתב היד שלא יינזק, הטמינה האישה את הכתבים במעין בגד אותו כרכה סביב לגופה.

כעבור זמן לא רב יצאה לדרכה בשיירה קטנה. בהיותם בדרך נתגלתה השיירה על ידי חיילים רוסים שפתחו עליהם ברירות מרוביהם... הנוסעים המעטים נפוצו לכל עבר ואף האישה נמלטה על נפשה ומצאה מחסה במתבן תבואה ישן, בין חבילות הקש. החיילים שראו את המנוסה מיהרו והביאו כלבים עזי נפש כדי שהללו יסייעו בידם לתפוס את הבורחים. בדרךם הקיפו החיילים את המתבן בו התחבאה האישה, אולם למרבה ההפתעה הכלבים לא הריחו דבר ועזבו את המקום והחיילים בעקבותיהם!... שאר בני השיירה נתפסו כולם ונלקחו למעצר.

בדרך לא דרך הגיעה האישה לוילנא, שם מיהרה אל ביתו של רבי חיים עוזר גרודזינסקי כדי למסור לו את הכתבים ואף סיפרה לו את כל המוצאות אותה בדרך ואת הנס הגדול שקרה לה במתבן התבואה. מה הפלא?! נענה ואמר מיד רבי חיים עוזר כאשר כרכת מסביבך את דפי הספר החשוב, הפכת בכך להיות חלק מספר תורה! התורה מגינה ומציליה!

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד" (כז, כ)

כתית – הזיתים היה כותש במכתשת ואינו טוחנן בריחים כדי שלא יהא בו שמרים. ואחר שהוציא טיפה ראשונה מכניסן לרחיים וטוחנן. והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות שנאמר: 'כתית למאור' ולא כתית למנחות."

כתית בלשון ימינו פירושו: כתוש, אך רש"י מפרש שכונת התורה הנה לטיפה הראשונה היוצאת מן

הזית, וכעת, צא וחשוב כמה זיתים היו נדרשים כדי למלא פך שמן אחד... מכל מקום, בשאר השמן שנותר בזית השתמשו למנחות, כמו שדרשו חז"ל: "כתית למאור ולא כתית למנחות".

בהלכה זו של "כתית למאור ולא כתית למנחות" טמון לקח מוסרי חשוב, שאותו מביא "מעינה של תורה" בשם ספר "חשבה לטובה": צריך אדם להיות כתית ושובר לב, אולם אסור ששברון הלב שלו יביא אותו לידי עצבות ואזלת יד, משום שאדם המרגיש כך, עלול לחוש שבין כה וכה אין למעשיו שום ערך, ולפיכך הוא יבחר לשבת בחבוק ידיים ולא לעשות מאומה, אלא – שברון הלב והכניעה אמורים לעורר בלבו של אדם רצון לפעל ולעשות. וזהו שאומר הכתוב: "כתית למאור – ולא כתית למנחות", עליו להיות כתית ושובר כדי להגיע לידי מאור, ולא כדי לשקע בעצבות ובמנוחה מתוך אזלת יד.

בעניין זה פרש היהודי הקדוש מפשיסחה את הכתוב (תהלים קמז, ג): "הרפא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", באמרו שהקב"ה ירפא את שבורי הלב, לבל יבואו עקב שברון לבם לידי עצבות, שכן במידת העצבות אין כל תועלת והיא רק מביאה את האדם לחוסר מעש.

רבי יחיאל מאלכסנדר באר לקח נוסף הנלמד מן ההלכה הזו: "כתית למאור" – כאשר מבקשים להטיף לאדם מוסר, ולכתת ולשבר את לבו, יש להתכוון למאור, דהיינו: לעשות זאת מתוך הארת פנים, תוך שמראים לו את הדרך הישרה ומעודדים אותו לצעד בה, "ולא למנחות" – יש להיזהר לא להנחיתו ולהשפילו.

וזה נרמז בפסוק (משלי ט, ח): "אל תוכח לץ פן ישנאך" – אל תאמר לאדם שהוא לץ, משום שעל ידי כך תגרום לו לשנוא אותך, אלא "הוכח לחכם ויאבהך" – אמר למשא התוכחה שלך שהוא חכם, ואין ההתנהגות הזו הולמת אותו, וכי גם אם נכשל פעם אחת אין זה נורא, שכן שבע יפול צדיק וקם – ואז תיטע בלבו אהבה כלפיק, שכן הוא יחוש בדאגתך לכבודו, ובזהירותך שלא להכשילו.

וייקחו אליך שמן זית זך..."

כמה שאלות

הפרשה פותחת בשמן זית. מה הקשר לכאן?! זה מתאים לחומש ויקרא? ואם פרשה זו היא בשבת זכור חייב להיות קשר בניהם. ואם כך, מה הקשר לפרשת זכור?

התשובה לכולן היא:

עמלק בא לקרר את האמונה במציאות ה' (אמבטיה רותחת) לא בשביל שלל, חבל ארץ, אלא נטו בשביל "לקרר את האמבטיה".

גם המן מזרעו של עמלק: מגילת (גילוי) אסתר (נסתר) צריכים לצרף את כל הסיפורים במגילה כדי לראות את מציאות ה'. המן - מנסה להראות שזה צירוף מקרים.

לא נגלה לעיני המתבונן כזית קשה אך לאחר כתישה מקבלים שמן זית זך. מי כן הוא שמן זית שלא יתבונן בתפוקתו של שמן הזית - לא יוציא ממנו מאומה ולא יוכל להאיר את מקומו.

אדם שלא יתבונן ישאר בחושך לעולם.

הלפיד שכבה במערה (גד שכטמן)

"אתה רוצה שאדבר גרמנית? אתה לא מתבייש?! אחרי כל הצער והסבל שהם גרמו לעם היהודי?... " – תמה המרואיין בפני המראיין שתהה על קנקנו במלאכת התרגום. המראיין שיער

שכנראה מדובר באיש שפצעי המלחמה ומחנות ההשמדה חקוקים לרעה בבני משפחתו הקרובים, וניסה לעבור לשפה אחרת בעייתית פחות. ספרדית. גם כאן התפרץ המרואיין והתמרמר על האינקוויזיציה שגרמו הספרדים לבני עמנו במהלך ההיסטוריה. לאחר מספר דקות הוברר למראיין שלפניו נמצא אדם שהציג עצמו לתפקיד פעיל במשרד תרגום, אך אינו דובר אף שפה מלבד עברית.

“אז למה באת לכאן?”, ניסה המרואיין להבין.

המרואיין חייך: “רק רציתי לומר לכם שאני לא מתאים, אז אל תבנו עלי...”

***

פרשתנו פותחת בציווי “ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד”. פסוק זה אמנם נכתב עבור הדלקת המנורה בבית המקדש, אך רמז הוא ללימוד התורה שמאירה לכל העולם. רבנו עובדיה ספורנו אף מבהיר נקודה תמוהה במקצת: בתחילת פרשת תרומה כתבה התורה שבתוך התרומות שנדרשו בני ישראל להביא, היה “שמן למאור”, להדלקת המנורה. מדוע, אם כן, חוזרת התורה וכופלת ציווי זה בשנית ובאריכות? מתרץ הספורנו, שבפרשת תרומה היה זה ציווי למלאכת המשכן בלבד. וכעת ציוותה התורה שיביאו שמן כזה להדלקה לדורות עולם. בעומק דבריו, נמצא רמז נוסף: שמן הזית הזך המאיר לעולם, התורה, אינו יכול להגיע מפעם לפעם, לפי נדבת ליבם של הבריות. התורה היא כחמצן וכסם חיים לעולם ולכן צריכה התורה לכפול: “להעלות נר תמיד!”

מעשה באב עשיר מאוד שהחליט לבדוק את מידת מסירותם של שלושת בניו אליו. שלח מכתבים לבתיהם של ילדיו, בכל מכתב הודיע שהוא מגיע לתקופת - זמן להתארח בביתם.

בביתו של הבן הבכור ביקש האב מהבן לסור עמו לחדר צדדי ושקט. משנכנסו לחדר לחש האבא: “ראה בני, אינני יודע מתי אמות ואפטר מן העולם”. הבן הזדעזע, “אבא, אל תגיד ככה...” אבל האב לא התרגש: “אני רוצה לדעת מה תעשה לעילוי נשמתו אחרי שאמות.”

הבן נשם עמוקות, ובקול רועד החל לומר: “אפתח כולל אברכים מצוינים לעילוי נשמתך, אתרום להם בית מדרש עם ספרים רבים, כל ההוצאות יהיו מחשבונני הפרטי, והכול כדי להרבות זכויות עבורך, אבי האהוב”. האב רשם לעצמו בירכתי מוחו להוסיף מספר נקודות זכות לבנו הבכור בצוואתו.

אצל הבן השני חזר התיאור על עצמו בעיקרון זהה. אבל כשהוא הסביר מה תוכנותיו, האב ציין לעצמו שהוא מדי נחפז להתפעל מהראשון. “אני אקים ישיבה ל 300 - בחורים מצוינים בסמיכות לקברך, קול התורה לא ישבות שם יומם ולילה. אקים מוסדות לקירוב לבבות ולעזרה וחסד. ו-ה-כ-ל על שמך.”

הבן השלישי היה מסתורי כששמע את בקשת אביו. הוא הושיט לאביו תרמיל וכד מים גדול, ביקשו להצטייד בלפיד ארוך דיו ולצאת אחריו לעובי היער. שם, כך אמר, נמצאת התשובה לשאלה.

האבא שראה שהבן לוקח בעצמו לפיד עבה וצפחת מים, לא חשב שיש צורך שגם הוא ייסחב לפיד. הם יצאו לעובי היער, שם נכנסו למערה עמוקה וחשוכה וצעדו בה כשעתיים. לפתע נכבה הלפיד שבידי הבן, והוא ביקש מאביו שידליק את הלפיד שהביא עמו.

האב החל לגמגם... "סמכתי עליך", אמר לבנו. "לא חשבתי שגם אני צריך לדאוג לתאורה". הבן שתק, באין אומר ודברים שלף לפיד חדש מתרמילו, הדליק אותו ופנה לאביו המופתע: בוא, חוזרים לבית. האבא לא ידע את נפשו. "אם הבאת עוד לפיד, מדוע ביקשת שאביא עמי גם אחד? ובכלל, למה אנחנו חוזרים כשעדיין לא ראינו מאומה...?"

הבן חייך: "רק רציתי להראות לך, אבי היקר, שאל תסמוך על אף אחד. אתה עדיין חי, וזה הזמן הטוב ביותר לדאוג לעילוי נשמתך שלך. תלמד עוד פרק משניות, עוד דף גמרא והרם תרומה נוספת לעמלי התורה.

"אם תחכה לאחר פטירתך, ייתכן שכל ההצהרות הנרגשות - יתבררו כהבטחה פוליטית שניתנה לפני הבחירות..."

***

אחד מארבעת הדברים שחז"ל אמרו שצריכים הם חיזוק בכל יום, ואולי הדבר העיקרי מבניהם, הוא תורה. התורה היא מפת הדרכים שלנו למימוש ייעודנו הרוחני הפרטי בעולם, ואל לנו לסמוך על כך שהחיים לפנינו והזמן ממתין לנו מעבר לפינה.

כל עוד נר החיים דולק (המילה "לפיד" תישמע קצת שלילית כאן...) נתחזק בכל עוז לנצלו ללימוד נוסף.

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך (כח, א) (אשר לורבר)

במדרש שמות רבה (פרשה ל"ז) מובא שבשעה שירד משה רבנו מהר סיני וראה את ישראל כשהם עסוקים במעשה העגל, הביט וראה את אהרן אחיו שהיה עומד ליד עגל הזהב ומקיש עליו בפטיש. למעשה, כוונתו של אהרן הייתה לעכב את בני ישראל מלעבוד את העגל, משום כך התמהמה בעשייתו, אולם משה רבנו חשב שהיה אהרן שותף עמהן, והיה בליבו עליו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, יודע אני את כוונתו של אהרן שהיא לטובה.

משל לבן מלך שזחה עליו דעתו ונטל את חפירה כדי לחתור מערה מתחת לארמון אביו ראה מחנכו של בן המלך את מעשיו ואמר: אל תייגע את עצמך בחפירה זו, הדבר לא לפי כבודך ולא לפי כוחותיך, תן לי ואני אחפור... ראה המלך את המחנך כשהוא חותר מתחת לארמון, הבין מה אירע ואמר: יודע אני מה הייתה כוונתך, בשכר מעשה זה שעשית אמנה אותך לשר הממונה על כל ענייני הארמון!

כך בשעה שאמרו ישראל לאהרן: "קום עשה לנו א-להים", אמר להם אהרן: "פרקו נזמי הזהב", וכך טען להם: אני כהן, אני אעשה אותו ואקריב לפניו... הוא לא נתעסק אלא כדי לעכבן עד שיבוא משה אמר לו הקדוש ברוך הוא: אהרן, יודע אני מה הייתה כוונתך, בשכר זה אין אני ממנה על קרבנותיהן של בני אלא אותך, שנאמר: , ואתה הקרב אליך.

“ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי (כח א) (הרב צבי פולק)

הרב שבתאי אשכנזי הכהן, הידוע בכינויו הש"ך, על שם ספרו "שפתי כהן" מביא כי שלוש פעמים בפרשה מופיעות המילים "לכהנו לי". : בפעם הראשונה נאמר כאן: "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו' לכהנו לי".

בפעם השנייה נאמר (לקמן פסוק ג'): "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי".

ובפעם השלישית נאמר (לקמן פסוק ד'): "ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי".

המילה "לי" היא בגימטרייה ארבעים, והפסוקים הללו מרמזים על שלושה כוהנים גדולים ששימשו בבית המקדש, כל אחד מהם במשך תקופה של ארבעים שנה.

אהרן הכהן שימש בכהונה גדולה במשך ארבעים שנה.

עלי הכהן שימש בכהונה גדולה במשך ארבעים שנה, כמו שנאמר בפסוק (שמואל א' פרק ד' פסוק י"ח): "והוא שפט את ישראל ארבעים שנה".

השלישי היה שמעון הצדיק ששימש ככהן גדול בימי בית שני ואף הוא כהן בתפקיד רם זה במשך ארבעים שנה.

“ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת” (כח, ב) (תורת הפרשה)

בפסוק זה כתוב לעשות את הבגדים לכבוד ולתפארת, ואילו בפסוק הסמוך (פסוק ג') כתוב: "ואתה תדבר אל כל חכמי לב... ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי?" אלא – אמר רבי שמעון סופר – אצל פשוטי המון עם שאינם חולקים כבוד לאדם אלא לפי התלבושת שלו, כלפיהם אמר "ועשית בגדי קודש לכבוד ולתפארת", אבל כאשר ידבר "אל כל חכמי לב" – אלו המבינים את תוכן בגדי הקודש וסוד פנימיותם, להם תאמר: "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי".

“בגדי קודש ... לכבוד ולתפארת” (כח ב) (מתיקות התורה)

עומדת אימא מסורה בבוקרו של יום מול ארון בגדי הילדים, השעון מתקתק ללא רחם והלחץ עולה, והיא פורכת ידיה בייאוש: "אוי, מה אני אלביש לו? הכול בכביסה!"... נכון שבתחתית הארון נח לו בגד מקופל בקפידה, אך אותו היא לא תלביש לילד הצדיק שלה, ויהי מה! הוא הגיע עם משלוח הבגדים מן הקרובים שלא ניתן לסרב להם, אך הוא לא יבוא לידי שימוש. 'בעצם, כלל אין מקומו בבתינו'. היא נוטלת את הבגד בידיה ונפטרת ממנו חיש, ומיד פונה למלאכת אלתור בגד ראוי יותר.

מה יש בו בבגד שהוא כל כך מאיים? – אז זהו, שלא צריך להיות בו משהו מיוחד. מספיק שהוא לא "לכבוד ולתפארת" לבנה. שהוא לא הולם בעדינות של כבוד את בני התורה.

"ועשית בגדי קודש... לכבוד ולתפארת... לקדשו לכהנו לי". לא ניתן להתעלם מדברי רש"י הזועקים אלינו את שלהם: "לקדשו – להכניסו בכהונה ע"י הבגדים" - - - כן, הבגדים, אם הם בגדי קודש ראויים, הם מקדשים את האדם! ומילים נוקבות אף יותר, בהתייחסות אלינו, מצינו במדרש: "כל זמן שהבגדים עליהם – כהונתם עליהם וקדושתם קיימת בהם. אין בגדיהם עליהם – אין כהונתם עליהם" - - -

בגדים מכובדים – מכבדים ומקדשים את בעליהם, והתנועה החיצונית מעוררת את הפנימית. מכאן נחתום בדברי השל"ה הקדוש בפרשתנו: "כשם שהלבוש מכבד את הגוף, כך הגוף הראוי מכבד את הנפש. ומחשבה יחשוב האדם, שהמלביש הגוף – יתעורר להלביש הנשמה".

"ועשית בגדי קודש לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת" (כח ב) (גדי שכטמן)

סודו של הבגד בלשון הקודש | למה מתחפשים בפורים? | ואיך קשורה הציצית של מרדכי להמן?

בכביש הסרגל באחת ממדינות העולם נסע לו בנחת איש עסקים, מרוב שעמום מהנסיעה החדגונית רגלו מעכה את דוושת הגז במהירות רבה, אך המהירות בכביש הריק מנוסעים בשעת לילה מאוחרת לא היוותה סכנה. לפתע הוא קולט מרחוק משהו מגיח אל הכביש השומם והוא מנסה כמעט, לעצור בזמן, בדקה התשעים עוצר הרכב מטר מראשו של גמד קטן הלבוש בבגד אדם. אתה נורמאלי? צועק הנהג בחמת זעם, "ככה לקפוץ לכביש?". כמעט דרסתי אותך" הגמד החל להתנצל: "תבין אותי, שלושה ימים לא אכלתי. אני מת מרעב תיכף, אתה הראשון שעובר פה מזה שבוע". הנהג ריחם עליו והוציא לו אוכל, תוך אזהרות חוזרות ונשנות שלא יסכן שוב את חייו הגמדיים.

בהמשך הדרך שוב מזנק מישהו לכביש, בדקה התשעים וחמש עוצר הרכב בחריקת בלמים עזה חצי מטר מראשו של גמד לבוש בגד צהוב. שוב פעם החל הנהג לנזוף בגמד הצהוב, וזה האחרון התנצל ששלושה ימים לא באה טיפת משקה לפיו. הנהג ריחם עליו ונתן לו לשותות כשהוא מפציר בו להיזהר יותר להבא. כמובן שבפעם הבאה היה הנהג זהיר יותר, ולמרות שהזינוק של החפץ השלישי שהתברר כגמד לבוש בבגד כחול - היה מהיר מאוד, הוא הצליח לעצור כמה סנטימטרים ספורים מהראש הזעיר.

אני לא מוכן לשמוע ממך שום תירוץ! לא שאתה רעב ולא שאתה צמא. נמאסתם עלי כבר". פסק הנהג הנרגז והלחוש. אך הגמד הכחול ענה לו בחומרה: "תהיה בשקט ותוציא תעודות..."

***

בפרשת השבוע מצווה הקב"ה את משה לעשות לאהרון בגדי כהונה: "ועשית בגדי קודש לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת". בגדי הכהונה עשויים היו בהוד והדר שאין כמותו בעולם כולו, הן מבחינת הבד שממנו היו עשויים והן באופן הכנתם.

מהו בעצם הבגד, ואיך צריכים אנו להתייחס אליו?

בלשון הקודש כל מילה מחושבת בתכלית הדיוק או בעגה היהודית 'עד קוצו של יו"ד'. אם נתבונן מעט במילה "בגד" נשים לב שהיא מורכבת משלוש אותיות צמודות זו לזו בסדר האלף-בית, היוצרות מילה שלמה. לא בכדי הורכבה המילה בגד מצירוף זה, שכן האות הראשונה א' רומזת לקב"ה - 'אלופו של עולם', וכשמתעלמים ממנו - נוצר השורש ב.ג.ד שהוא מלשון בגידה.

זאת ועוד, שהבגד גורם לנו 'לבגוד' באישיותו של העומד מולנו ולהתייחס אליו אך ורק לפי מראה עינינו. אם לבוש הוא בגדים מכובדים ביותר מיד נסווג אותו במחשבתנו כאיש נכבד וחשוב אפילו אם הוא ריק מתוכן. לעומת זאת גם אם הוא אדם נכבד בפנימיותו אך לבוש בגדי עני לא נעניק לו תשומת לב ראויה. הרי שהבגד מתעתע בנו לבגוד במציאות האמתית.

'בגד' בחילוף אותיות א"ת ב"ש יוצר את האותיות 'שקר'... וכיון ש"זה לעומת זה עשה האלוקים" ההיפך של הבגד בלשון הקודש הוא 'מלבוש' שיוצר בחילוף אותיות את המילה 'בשלום'.

גם בפורים - מנהג ישראל תורה - להתחפש בבגדים שונים מכל ימות השנה. מדוע? אחד מן הטעמים הוא שאנו רוצים להטמיע בקרבנו את המסר שהבגדים אינם משקפים נכונה את המציאות, וכמו שיודעים אנו בפורים שזו רק תחפושת, כך ילווה אותנו מסר זה לאורך השנה כולה.

לכן ציוותה התורה הקדושה לעשות לכהן הגדול "בגדי קודש לכבוד ולתפארת", כיון שבגדים אלו נעשים בקדושה ובטהרה בסדר מיוחד של אריגה ועיצוב על פי סודות עליונים, הרי שלא זו בלבד שהם לא יגרמו למתבונן בהם ראייה שטחית על פי הבגד, אלא אדרבה כל בגד יכפר על חטא מסוים מעוונות הדור, לדוגמה המעיל - על לשון הרע, החושן - על קלקול הדין, וכן הלאה.

כששמע מרדכי על גזירת המן נקט בצעד חריף: "ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר", לעומת זאת כשהגיעה שעתו הגדולה של מרדכי היהודי, זכה להוד וגדולה כשהביאו: "לבוש מלכות אשר לבש בו המלך", כבוד מושלם ממלך מלכי המלכים.

בימי הפורים שזוכים אנו לשפע רוחני רב, וכל שמוטל עלינו לעשות כדי לזכות בו, הוא לפשוט את ידיו ולבקש מהיושב במרומים שישלח לנו עזרו. ננסה פעם אחת להתחפש לעצמנו, ל'אני' האמתי שלנו ולא להמשיך להסתובב ב'בגד' שעטינו על עצמנו במהלך השנה החולפת. נקרע את בגדי החטא שרכשנו לנו ותמורתם נבקש מאבא שבשמים לזכות ללבוש מלכות אמתי לנשמתנו.

וְאַתָּה תִּדְבֹר אֵל כָּל חַכְמֵי לֵב אֲשֶׁר מְלֵאתִיו רוּחַ חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקַדְשׁוֹ לְכַהֲנָנוּ לִי (כח ג) (אברהם לוי)

יש לך לב?

בורא עולם מְצַוֶּה את משה לארגן אנשים שיעשו את "בגדי הקודש" עבור הכהנים, בהתאם לתפריט וכפי התוכנית שקיבל בהר סיני, אלא שבורא עולם מבקש ממשה שאת הבגדים הללו יעשו אך ורק אנשים שיש להם את התואר והמעלה של "חכמי לב".

וכאן הבן עומד ותמהה ושכלו לרגע מתמהמה, והדבר בעיניו מאוד תמוה.

אמת, אין ספק שיצירת בגדי הכהונה זו מלאכה מורכבת מאוד הדורשת מומחיות רבה, ובורר שצריך שהאנשים העוסקים בה יהיו חכמים ובעלי מקצוע הבקיאים היטב במלאכתם. אך לשם מה צריך שהאנשים הללו יהיו גם "בעלי לב"? מה הלב שלהם קשור לעניין?

ננסה רגע להגשים יותר את הדברים, ולהעביר אותם למושגים שלנו: אדם שיש לו סתימה בכיור והוא מחפש אינסטלאטור. האם הוא מחפש אינסטלאטור עם לב אצילי ומיוחד - או שהוא מסתפק באינסטלאטור חכם הבקי במלאכתו ויודע להניס ולהטיס כל סתימה - ולהתמודד עם כל תקלה?

בטרם נענה על השאלה נעלה רגע לבמה שאלה נוספת, המטרידה לא פחות:

על הפסוק הנ"ל שבראש המאמר, כותב רש"י הקדוש את המילים הבאות: לקדשו - להכניסו בכהונה על ידי הבגדים, שיהא כהן לי (רש"י כ"ח ג).

והשאלה מתפרצת ועולה! הרי בגדי הכהונה היו עשויים מצמר של בעלי חיים החיים ברפת ושזורים מפשתן שגדל באיזה נקיק עלום וצבועים בדם של תולעת משי... אם כן כיצד יתכן שהבגדים הללו יכולים להזרים ולהעביר ולהחדיר קדושה במי שילבש אותם? איך בדיוק עובד הקסם הזה?

ברשות הקוראים נעלה לבמה גם את שאלתו המפורסמת של מוישלה "על קדושת הטלית והתפילין", שאלה שבעצם זהה לשאלה שלנו:

שהרי איך עושים תפילין? לוקחים עור מהפרה חֲמֵדָה ועושים מזה קלף ורצועות, לוקחים את הַלְחָיִים מהשור ג'וני ועושים מזה בתים לתפילין, מארגנים מהמקצוען "יעקובי" איזה צבע שחור עמיד ויציב, ומכל התערובת הזו יוצרים את התפילין הקדושות והמקדשות. אך מוישלה לא מצליח להבין איך זה עובד! לטענתו גם הנעליים שלו נוצרו מעור של בהמה וגם הן נצבעו בצבע שחור עמיד, אם כן מדוע התפילין קדושות - ונעליו הנעלות לא?

אותו דבר הציצית! הרי היא עשויה מצמר של כבש שאכל חסה בשטחים והשתזף בשמש וצעק כל היום מַמְהָהָה..... ובעצם גם הסמיכה של מוישלה עשויה מאותו צמר. אם כן מדוע הטלית קדושה - והסמיכה שלו לא?

אין ספק שהקושיות הללו יפות ונפלאות - ובפרט קושיותיו של מוישלה, אלא שחכמנו ז"ל כתבו לנו חמישה מילים - ועל פיהם כל הקושיות הללו מתפוררות ומתיישבות ומומתקות. מה הם כתבו? לקדשו - לשם כך יעשו את הבגדים (ספורנו כ"ח ג').

שמעתם?! ביצירת בגדי הכהונה הושקעה מחשבת טהרה וקדושה תמידית, והיה צריך לכוון כל רגע ורגע "שהבגדים יקדשו את מי שילבש אותם". זה פלא שהבגדים קידשו את הכוהנים?

זה בעצם גם הסוד והקסם שמסתתרים מאחורי הטלית והתפילין, ולכבוד מוישלה - נרחיב מעט את הדברים בצורה פשוטה ובמילים ברורות:

הכול תלוי בהכנה וביצירה של הדבר!

בנעליים ובסמיכה של מוישלה הושקעה מחשבה גשמית של ביזנע'ס וכסף ואופנה וגזרה וכו' - וכל היצירה שלהם הייתה בשביל מטרה גשמית, כדי להגן על הרגל ולחמם את הגוף. אם כן מה שייד שתחול עליהם הקדושה?

מצד שני... הטלית והתפילין ובגדי הכהונה מתחילת יצירתם נעשו מתוך קדושה וטהרה ולשם מצווה, ומתוך מטרה קדושה ונשגבה - לעבוד באמצעותם את ה', וזה מה שמקדש את העור והצמר והכותנה וגורם להם את המהפך הגדול והמעבר החד "מאביזרים גשמיים" לפריטים מקודשים ומקדשים, אשר באמצעותם מתחברים ומתקשרים עם הבורא בצורה הגבוהה ביותר.

כעת התבהרו הדברים והתיישבו ההדורים, וקיבלנו כבר תירוץ מושלם על שתי השאלות הנ"ל:

(א) מחמת שבבגדי הכהונה היה צריך להשקיע מחשבת קדושה וטהרה תמידית, לכן לא מספיק שהעוסקים במלאכה יהיו "בעלי חכמה" הבקיאים היטב באומנות - אלא צריך גם שיהיו "בעלי לב" טהור וזך היודע לזרוע ולנטוע קדושה וטהרה בתוך הבגדים, כדי שאותם בגדים יִשְׁנו את מהותם ויתהפכו מגשמיים לרוחניים.

(ב) כעת גם מובן כיצד הבגדים הללו מקדשים את הכהן. שהרי הם נעשו בטהרה וקדושה ומתוך מחשבת מצווה ועל פי צו א-לוקי, וממילא הם בבחינת ציצית ותפילין.

המסר העולה כאן הינו חד וברור: עבודת ה' אינה "חומרי הגלם" והמעשה הפיזי והגשמי, אלא "ההשקעה הרוחנית" והטהרה הפנימית שמכניסים לתוך המעשה.

לדוגמא: ה' לא מחפש שנצטט ונדקלם את מילות התפילה, אלא שנשתפך מעומק הלב ונזרים רגש וכיסופים לבורא - דרך המילים שבתפילה. ואם לא כן, הרי שהעיקר חסר מהספר - וכפי שניסחו זאת חכמנו ז"ל במילים "תפילה בלא כוונה, כגוף בלא נשמה" (נחלת אבות, אבות, ב' י"ג).

האמת היא שהדברים מעוגנים בנביא בצורה הרבה יותר תקיפה ונוקבת, ומשום כך עדיף שנצטט את הדברים ככתבם וכלשונם: למה לי רב זבחיכם? ... כי תבאו לראות פני - מי בקש זאת מידכם רמס חצרי? ... לא תוסיפו הביא מנחת שוא... קטרת - תועבה היא לי... חדשיכם ומועדיכם - שגאה נפשי, היו עלי לטרח... גם כי תרבו תפלה - אינני שמע (ישעיה א' י"א - ט"ז).

א-לוקים מודיע שיש אנשים שהוא מוותר על קורבנותיהם, הוא לא מעוניין שהם יעלו אליו לרגל, הוא קורא לקטורת שהם מקטירים "תועבה", הוא שונא את השבתות והחגים שהם עושים, והוא גם מואס בתפילתם. נכון שזה נשמע מזעזע?

הרי מדובר במקיימים מצוות מתוקים המקריבים ומתפללים ושומרים שבת ומועדים. אם כן על מה יצא הקצף?

הנביא לא משאיר אותנו בממתנה - והוא מגלה לנו את פשר התעלומה:

רחצו, הזכו, הסירו רע מעלליכם מנגד עיני, חדלו הרע... דרשו משפט... שפטו יתום... ריבו אלמנה...

יהודים יקרים, מהמעשים שלכם ניכר שהתוכן שלכם רקוב וקלוקל ואתם כלל לא מעוניינים לעשות את רצון ה' וללכת בדרכיו, ובעצם אתם עובדים את ה' ועושים את המצוות ללא רגש ותוכן - כאדם הפורע "מס" וחוב למלך. ומכיוון שבורא עולם לא מחפש את התפאורה החיצונית שבמצווה - אלא הוא מעוניין שעל ידי המצוות האדם יתקדם בפנימיותו וייטהר ויזכך את מידותיו ותכונותיו ויתקרב אליו יותר, הרי שאם האדם לא פועל בכיוון הזה והוא עושה את המצוות רק בצורה חיצונית - אך ליבו בל עמו באותו זמן, בורא עולם לא שמח באותן מצוות, והוא מודיע שהוא מוותר עליהם.

נ.ב. אין זה סותר שאם האדם נמצא בשעת משבר ובמלחמת הישרדות רוחנית והוא דוחק את עצמו ומתאמץ כדי לעבוד את ה', אזי למרות שבאותם רגעים הוא לא מכניס כוונה ותוכן למצוותיו והוא עושה אותם כפריעת חוב בלבד עם חיצוניות ללא פנימיות, למרות זאת מעשיו חשובים ואהובים בשמים - והם אפילו נקראים "מסירות נפש", ויש להם את המעלה הכבירה של "טוב אחד בצער ממאה שלא בצער", שהרי לצער הנלווה עם המעשה יש מעלה לא פחות מהכוונה - והבורא משלם על כך שכר מושלם.

הדברים תקפים בפרט לאותם מתחזקים ומתחילים ומתקרבים ליהדות, אשריהם ואשרי חלקם, ירבו כמותם בישראל.

זהו המסר שמעביר לנו הנביא, וזו גם הנקודה שראינו בפרשה: עבודת ה' צריכה להיעשות עם הנוסחה של "חכמי לב". "חכמה" - כדי לבצע את כל פרטי המצווה בצורה הגשמית שהיא דורשת. לעבד עורות ולהכין תפילין, לגזוז צמר ולהכין ציצית וכו'. "לב" - כדי למלאות תוכן ופנימיות במעשה הגשמי, להכניס למעשה כוונה וטהרה, ולחפש את החיבור עם ה'.

לצערנו פגשנו בהיסטוריה הרבה "חכמים - בלי לב", וראינו איזה חורבן ושואה הם גרמו לעם ישראל. רוצים מסמכים?

מי לא שמע על הברנש יש"ו שהיה חכם ומלומד בתורה ואיש קבלה מובהק, אלא שלא היה לא לב רוחני. יש"ו היה ריק מיראת ה' אמתית, הוא היה שקוע בכישופים וראיית נשים ושאר טומאות, כפי שמעידה הגמרא (סנהדרין ק"ז ע"ב). ומה היו התוצאות?

חורבן... אסון... כפירה... דם ואש ותמרות עשן... שריפת התלמוד... שריפת היהודים על המוקד... מסעות צלב והתעללות האינקוויזיציה וכו' שהנצרות חוללה בעולם, [והרי הנצרות החלה מי"ו כידוע, וכפי שמופיע בתלמוד באלו המילים: יש"ו הנוצרי כישף והסית והדיח את ישראל... (שם)].

זו גם סיבת ההקפדה על המלמד תלמיד שאינו הגון - שעשוהו כעובד עבודה זרה (חולין קל"ג ע"א, ועיין מהרש"א ח"א שם).

משום שאם התלמיד מעוניין רק בחכמה - בחכמת התורה, ולא בלב - בטהרה ובזיכוכ המידות, הרי שהוא בבחינת "קוץ", והרב שמשקה אותו בתורה המשולה למים - הרי הוא בעצם משקה ומטפח את אותו קוץ ומחזק אותו, ומגביר ומפטם את כוחות הרשע שבו. [ואין זה סותר את המשפט "המאור שבה מחזירה למוטב", משום שזה נאמר על אדם שמנסים לקרבו - והוא לא משתמש בתורה באופן שיטתי "בתור חכמה חיצונית"].

לכאורה אין מה להוסיף עליהם. אלא שחובתנו לעשות כאן איזה עדכון פצפון, למען השלמת התמונה.

חכמנו לימדונו שלא מספיק להשקיע "חכמת לב" וקדושה וטהרה ביצירת בגדי הכהונה, ולכוון שהבגדים יקדשו את הלושב אותם. צריך להשקיע את העוצמה הזו גם בשלבים היותר מוקדמים, עוד בשלבי ההתרמה וארגון חומרי הגלם ואסיפתם מעם ישראל (ספורנו ה' כ"ח).

אין ספק שהעדכון הזה מחכים אותנו הרבה, ומגלה לנו נדבך נוסף בעבודת ה'.

יהודי יקר! דע לך שעבודת ה' מושלמת איננה מתחילה "בשעת המצווה", אלא עוד הרבה קודם לכן. עוד בזמן ההכנה והטיפול באביזרים "הכאילו" גשמיים (כמו זמן הרכישה של ארבע המינים או קניית התפילין וארגון צורכי השבת וכו'), כבר אז צריך לפתוח במסע קדושה וטהרה והכנה רוחנית - כפי הנוסחה של "חכמת לב" שראינו לאורך כל הדרך, עם הכנה נפשית וטהרת הלב וזיכוכ הנפש והמידות.

ואם כבר הגענו עד הלום חובתנו להמשיך להלום ולגלות את יופי היהלום שמופיע במדרש, ואלו דבריו הנפלאים: "מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ! בין גוי בין ישראל, בין איש בין אישה, בין עבד בין שפחה, הכול לפי מעשיו של אדם - רוח הקדש שורה עליו" (ילקו"ש שופטים מ"ב).

גם רבי יוסף אירגאס הביא את הדברים הללו בשם "מדרש תנחומא", ואחר כך הוסיף וכתב כך: כי כל המקדש עצמו ומקשט את נפשו עד שתהא משכן לתורה ולחסידות, וודאי שרוח הקודש תהא חופפת ומרחפת עליו (שומר אמונים 'הקדמון', הקדמה ב', הצעה ב').

אכן מצאנו בגמרא שחסידים הראשונים היו שוהים לפני התפילה והמצווה ומכינים את עצמם (ברכות ל"ב ע"ב), וזו בעצם מצווה בפני עצמה שנקראת "הכון לקראת אלקיך ישראל (עמוס ד' י"ב). זה פלא שהם הגיעו לרמות כל כך נשגבות עד כדי כך שנאמר עליהם המשפט המדהים הבא! "כך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כוח השכל, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה" (שו"ע או"ח צ"ח א'). והיום בדורנו... איך נראית התפילה?

למרבה הצער הבושה היגון והעלבון, נתברך דורנו בחזנים "טייסים מקצועיים" שמהירותם יכולה להתחרות עם החללית המתקדמת ביותר. כל תפילה הופכת אצלם "למבצע חילוץ" אשר יש לסיימו בזריזות מבלי להשאיר עקבות, בשיטה המפורסמת של "כבולעו כך פולטו", והם לא מתביישים בכך.

לצערי נזדמן לי פעם להתפלל בכזה מניין שהחזן הטיס את התפילה בצורה מזעזעת, ובמקום שיתבייש בכך, לאחר התפילה הוא פנה לחבר שלו עם חיוך של מיליון דולר ושאל אותו את השאלה הבאה - והוא השתמש באלו המילים: איך הייתה ההסטה? והבדיחה הגדולה ביותר היא שכאשר אותם טייסים, סליחה! כאשר אותם חזנים מעוניינים להתבטאות בציבור - כמו בזמן ניגון הקדיש בתפילת ערבית של שבת או בקדיש שאחרי ישתבח בתפילת שחרית, או אז יש זמן לְפִיט ולנגן ולהפגין ביצועים סטריאופוניים מרשימים עם אוקטאבות גבוהות ואיזון דציבלים נדיר, פתאום מתברר שהם יכולים לנגן קדיש וקדושה באיטיות נפלאה ואף לעצור את הנשימה ולסחוב את הניגון דקות ארוכות... אך את שאר התפילה הם בועטים לשער השמים ומטיסים במהירות האור, כאילו שיש מאחוריהם איזה פקח שמאיים עליהם בדו"ח אם לא יסיימו להתפלל מהר.

אין ספק שאותם חזנים צנזרו מתוך תורתם את סימן צ"ח בשולחן ערוך (או"ח הלכות תפילה), וגם על תפילתם אמר הנביא ישעיה את המילים הנ"ל: כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת פְּנֵי - מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדְּכֶם רָמַס חֲצָרִי?... גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְלָה - אֵינְנִי שֹׁמֵעַ.

חבל שאותם חזנים טייסים לא מְפַנִּים את הבמה לבן אדם אחר היודע לפני מי הוא עומד ומהי עוצמת התפילה, חזן שיודע לייקר את הסגולה הנפלאה שהוזכרה בגמרא "שכל המאריך בתפילתו - אין תפילתו שבה ריקם" (ברכות ל"ב ע"ב), סגולה שגם הוזכרה בראשונים והומלצה "הלכה למעשה" (מאירי שם).

הבעיה היא שיש עזי פנים שיודעים את כל זה ואף דיברו איתם על כך בצורה סמויה וגלויה, הסבירו להם שתפילתם המהירה נוגדת את השולחן ערוך (או"ח צ"ח) ומשום כך הם אינם רצויים בתור חזנים, אלא שמחמת עזות שבהם ורצון גדלות וצורך להתבטא בציבור - הם ממשיכים בדרכם הקלוקלת והמסואבת וניגשים לעמוד התפילה ומשמישים כחזן לציבור וממשיכים להתפלל בדהרה - כאילו שהתפילה היא פגע רע שיש לסיימו במהרה.

ג.ב. הדברים נכתבו בכוונה בהבלטה והדגשה והרחבה ובלי כפפות מלטפות, כדי להדגיש את דעת התורה בעניין ולשמש לפה לכל החפצים להעיר - אך הם נמנעים מחמת כל מיני סיבות השמורות עימם (לא נעים לי מהחזן / הערתי לו פעם והוא לא שמע לי / הוא יחשוב שאני מחפש להתנשא מעליו וכו')... וכל בית כנסת שיראתו קודמת לחכמתו אמור לבחון את עצמו ולראות כיצד הוא מתמודד עם הנושא הזה. אם קיים בקרבנו הפגע הרע הזה - עליו להוקיע את התופעה ולמחות על כבוד שמים המתבזה, ולהציע לאותו חזן סורר את ההצעה הקוסמת הבאה:

בא לך להטיס את התפילה ולקמפרס ולדחוס אותה לרבע מהזמן? אין בעיה חמודי. בבקשה ממך תישאר בבית, ושם תתפלל איך שבא לך. במהירות, עם צנזורים וחיתוכים והבלעת מילים, אתה יכול יום כן להתפלל ויום לא להתפלל, אך כאן בבית הכנסת עליך לכבד את ההלכות המופיעות בשולחן ערוך, ואת הציבור שהנך מייצג.

האמת היא שחרגנו מעט והארכנו בעניין התפילה, אך אין ספק שאם הדברים יהיו לתועלת אפילו לאחד, הרי זה שכר כולנו.

את המאמר נחתום בשלושה ידיעות מעניינות שיסגרו לנו את כל הקצוות ויעזרו לנו להחדיר היטב את כל הנ"ל.

א) הפרשה דנה בעשיית בגדי הקודש ובקידוש הכהנים והמשכן. אך איזו פרשייה מוזכרת לפני כן? במה פותחת הפרשה? בדרישה של "ויקחו אליך שמן זית זך" - את טיפת השמן הראשונה שבזית, שזהו בעצם השמן המזוקק ביותר. ומדוע כתבה התורה את הידיעה המרעישה הזו לפני בגדי הקודש - לפני היסוד של "חכם לב"? ללמדנו שבעבודת ה' צריך לחזר אחר המזוקק והמושלם ביותר, ולא להסתפק במועט ובבערך.

ובאיזו פרשייה חותמת הפרשה את דבריה? באזהרה לא להקטיר לה' "קטורת זרה". ומה זו קטורת זרה? קטורת מושלמת עם תו תקן, אלא שיש בה שינוי מועט. ומדוע זה נכתב אחרי פרשיית בגדי הקודש וקידוש הכהן?

כדי להזכיר לנו שוב פעם שעל האדם היהודי להידבק בקדושה ולבצע את היסוד של "חכם לב" בשלמות, מבלי להחסיר או לשנות מהמצווה. אחרת, עבודת ה' שלו עלולה להפוך "לעבודה זרה - הזרה לה'", שהרי היא חרחה מהתקן שה' קבע.

ובאמת מדוע? למה עלינו לחפש בעבודת ה' את השלמות? התשובה על כך טמונה בידיעה הבאה:

ב) הפרשה פותחת במילה "ואתה" ומסיימת במילה "להשם", להודיע לאדם ששתי הקצוות הללו הם התכלית שלו, וזו הגדרתו המדויקת של האדם היהודי.

יהודי יקר! הבורא בחר בך לבן (בני בכורי ישראל...) אך מצד שני אתה גם עבדו הנאמן (כי לי בני ישראל עבדים...), ומרגע לידתך ועד יומך האחרון רובצת עליך המסגרת של "דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון (אבות ג' א'), תחרוט זאת על לוח ליבך ותחזר אחר עבודת ה' מושלמת - שהרי זו תכליתך, ועל כך תתוגמל בעולם שכולו טוב.

ג) ואל יאמר אדם איזה מסכן אני... אני חנוק במסגרת תורנית ואיני יכול להיות פרפר חופשי ומאושר השותה צוף ועושה מה שבא לו.

חלילה לחשוב כך! אדרבה, על האדם לזכור את דברי האבן עזרא שכתב על בגדי הכהונה את המילים הבאות: לְכָבוֹד וּלְתַפְאֶרֶת - שיתפארו בהם, כי אין אחד בישראל שילבש כאלה (אבן עזרא כ"ח ב').

יהודי יקר, יהודי חביב, אתה נסיך! הכיפה שעליך זה הכתר, הציצית זה בגד המלכות, התפילין זה תכשיט יקר, העיניים שלך השמורות מפני טומאה ותועבה הם שתי מרגליות יקרות וטהורות, הלב הזך שלך הוא מזבח מקודש - אשר באמצעותו הנך עוקד את תאוותיך ומשפר את מידותיך, המוח שבך הוא ארון הקודש - בתוכו הנך אוגר את התורה שאתה לומד... כל כולך משועבד לבורא והבורא מתפאר בך בכל העולמות, כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה, יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר" (ישעיה מ"ט ב'). פירוש: זה שהאדם עבד לה', זה בעצם מה שמייחד אותו מכל הנבראים ומקנה לו את המעלה והחיבה יתירה אצל הבורא, ועל כך הוא גם יתוגמל לנצח נצחים.

היש תענוג וכבוד גדול מזה?

מי שמביט על היהדות ברמה הגבוהה הזו, מבין היטב את "הזכות" להיות עבד ה'. לא כך?

“אשר מלאותיו רוח חכמה” (כח ג) (סיפור לשבת)

ביתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ”ל היה בית ועד לחכמים. תמיד שהו בו תלמידי חכמים וגדולי תורה רבים שבאו לדון עמו בלמוד התורה בסוגיות שונות, ולפלפל בדבר הלכה.

האחד מדיוני תורה אלו, ישב שם גם בחור שהתערב אף הוא בפלפולי התורה אשר נדונו בריתחא דאורייתא על ידי גדולי התורה, ובתוך דבריו אמר חידוש הכתוב במפורש בש”ך בחלק “יורה דעה” שבשלחן ערוך.

לפתע, התרומם רבי איסר זלמן ממקומו באחת, והחל להרעיף דברי שבח רבים על ראש הבחור, בציינו בפני כל הרבנים בהתפעלות רבה. “החידוש ששמענו זה עתה, הינו מיוחד במינו”...

אמנם הבחור עצמו לא הרגיש בנוח מהשבחים המרבים שהרעיפו עליו, משום שידע היטב כי מדובר בחידוש המופיע במפורש בפרוש הש”ך. הוא ביקש לקטע את רבי איסר זלמן משטף דבורו ולומר שהחידוש – אינו שלו, אבל אותו גאון וצדיק לא הניח לו והמשיך לשבחו עוד ועוד.

לאחר שעזבו גדולי התורה את הבית, פנה רבי איסר זלמן לאותו בחור, וזיק של פקחות בעיניו, כשהוא מטעים באוזניו: אכן, ידעתי בני שהש”ך אומר את הדברים במפורש, אך כיון שהרי בחור מבוגר אתה, והנך זקוק לישועת ה’ במציאת שידוך, רציתי לסייע לך למצוא את זוגך המתאים, ולכן ניצלתי את ההזדמנות שגדולי תורה רבים נמצאים בביתי – ושבחתך בפניהם, ומעתה יצא שמך כתלמיד חכם...

כשספרו זאת לגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ”ל, הוא התפעל מן הפקחות, אך עוד יותר מן הצדקות שבמעשה, בציינו כי רבי איסר זלמן בעצם הסכים לבייש את עצמו בשבחו את הבחור, למרות שבכך יחשבו הנוכחים שאינו יודע את החידוש המפורש בש”ך

“ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד”.. (כח ד)

מסופר על אחד שהגיע אל הרב וביקש: “רצוני להיות כהן”.

הרב ניסה להסביר לו... אך בטרם הספיק להוציא מילה כבר הונחה על שולחנו חבילת שטרות מכובדת... הרב לא הראה שביעות רצון והלה המשיך למלא את השולחן בשטרות... הרב הסביר לו שזה בלתי אפשרי “לקנות כהונה”, אך הוא התעקש והעלה את הסכום ואף שילש אותו... אך הרב עמד... בסירובו.

בחרון אף עזב את ביתו של הרב ושם פעמיו אל הקהילה הרפורמית. לאחר משא ומתן מייגע גם שם לא הסכימו להפוך את המסכן לכהן. בצר לו פנה אל האחראי מטעם הקהילה הקונסרבטיבית. שם הוא התקבל בחמימות ומשאחד מהם זיהה את ה”פוטניצאל” האמירו במחיר. ומיודענו שנפשו חשקה... להיות כהן, הסכים וכתב המחאה לפקודת הקהילה בסכום של 7 אפסים.

נקבע הטקס לשבוע שאחרי, וברוב פאר והדר הוכתר מיודענו לכהן באופן רשמי ואף קיבל תעודה... המעידה על כך.

לאחר הטקס פנה האיש ללכת לדרכו כשהוא שמח וטוב לב. לפתע רץ אחריו ראש הקהילה וביקש לדעת: “סלח לי שאני מתערב אבל מסקרן אותי לדעת מה נחוץ לך כל כך להיות כהן? ועוד ששילמת עבור זה סכום לא מבוטל?”

השיב ה”כהן הטרי” בפשטות: “מה הפירוש למה?”

אבא שלי היה כהן, גם סבא שלי היה כהן... למה שאני לא יהיה גם כהן...

ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט (כח,ד) (הרב זליג ברנשטיין)

בגמרא מסכת זבחים (דף פ"ח עמוד ב') מובא שהאבנט מכפר על הרהור הלב.

חסיד אחד הגיע פעם אל רבו המגיד הקדוש ממזריטש וקבל בפני הרבי על שאינו מצליח לטהר את מוחו וליבו מהרהורים רעים וממחשבות זרות. ציווה עליו המגיד שיסע אל הצדיק רבי זאב מז'טומיר שבאותם ימים החזיק בית מזיגה בכפר קטן. עשה החסיד כאשר ציווה עליו רבו ויצא לדרכו.

כעבור טלטולים לא מעטים הגיע באישון ליל אל הכפר ופנה אל בית המזיגה בשעה מאוחרת זו היה בית המזיגה כבר סגור. דפק החסיד על הדלת אולם איש לא נענה. דפק האיש ביתר חוזק ואף הרים את קולו בצעקות אלא שמאום לא הועיל בלית ברירה נותר האיש מחוץ לבית המזיגה כל אותו הלילה.

למחרת בבוקר נפתחה הדלת והאורח הוכנס אל הבית פנימה שם ניתן לו חדר קטן בו יוכל ללון. שהה החסיד כמה ימים בבית המזיגה אלא שלא הבחין בשום דבר מיוחד בהנהגותיו של ר' זאב. חשש התגנב ללבו שמא בא לכאן בחינם... מאחר שכך, החליט החסיד שהגיע הזמן לשוב אל ביתו, אולם קודם שעזב ניגש אל ר' זאב ושאל: רבינו המגיד שלח אותי לכאן ואינני יודע מדוע...

אני אגיד לך מדוע שלח אותך נענה ר' זאב רבינו המגיד ביקש ללמד אותך שהאדם הוא בעל הבית ולמי שאיננו רוצה הוא לא נותן להיכנס! ...

האפוד עשוי כמין סינר

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטינין זצוק"ל, הלך פעם ברחוב ופגע אישה אחת בבגדי פריצות (ויש לציין שהפריצות באותם ימים היו רחוקים מאד מהפריצות כיום), ותיכף ברח לחדרו ובכה מאוד על כך שתמיד שמר עיניו בקדושה, ועכשיו זה מה שאירע לו פתאום לראות מראה כזה בבגדי פריצות. אך לאחר זמן ניחם את נפשו, עם מאמר רש"י ז"ל בפרשתנו: "האפוד עשוי כמין סינר של שרות רוכבות על סוסים", איך ראה רש"י הקדוש סינר של שרות, אלא מוכח מזה שרש"י הקדוש הלך פעם אחת ברחוב, ופתאום באו כנגדו שרות רוכבות על סוסים וראה את הסינר, והיה מתאונן מאוד על זה. אך אחר כך כשבא לפרשת האפוד נזכר בהסינר, ואמר שבוודאי זימנו לו מראה זה מן השמים, כדי שבטח בא, ובזה ניחם גם הרה"ק מגאסטינין את עצמו. שהאפוד עשוי כמין הסינר הזה שידע הדבר הזה כנגדו לתקן איזה עניין, והבן גודל קדושתם

ולא יזח החשן מעל האפוד (כח,כח) (מר רפאל ירקוני)

בגמרא מסכת יומא (דף ע"ב עמוד א') אמר רבי אלעזר: המזיח חושן מעל האפוד לוקה שנאמר "ולא יזח".

טעם נפלא לאיסור זה אמר הצדיק רבי ישראל "בעל שם טוב", שכן החושן היה מונח על ליבו של הכהן הגדול, וכמו שנאמר: "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על ליבו לפני ה' תמיד".

והנה האפוד בכתוב חסר "אפד" הוא בגימטריה "פה". ומשום כך צריך שהחושן לא יזח מעל

האפוד, לרמז לנו על חובתו של האדם שפיו וליבו יהיו שווים, וכמו שאמרו בגמרא מסכת פסחים (דף ק"ג עמוד ב) שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן, והראשון שבהם הוא: המדבר אחד בפה ואחד בלב! מכיוון שכך אמר הבעל שם טוב צריך שתהיה התאמה מלאה בין הלב ובין הפה ועל כן המזיח את החושן מעל האפוד לוקה!

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט ... לפני ה' תמיד ונתת ... את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן בבאו לפני ה' (כח, כט-ל) (אהרון דויטש)

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על ליבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד ונתת אל החשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'

יש להבין שאל הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק, בעל ה"אור שמח" ו"משך חכמה" מדוע בחושן נאמר: "לפני ה' תמיד" ואילו באורים ותומים נאמר רק: "והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'", ולא נאמר: "תמיד?"

אלא אמר רבי מאיר שמחה בגמרא מסכת יומא (דף כ"א עמוד ב') דרשו חז"ל על הכתוב בחגי (פרק א' פסוק ח'): "וארצה בו ואכבד" ואילו אנו קוראים את הפסוק: "וארצה בו ואכבדה", מפני מה נכתב הפסוק חסר את אות ה"ה"? אלא הדבר מרמז לחמישה דברים שהיו במקדש ראשון ולא נמצאו שני, ואלו הן:

- א. ארון, כפורת וכרובים.
- ב. אש.
- ג. שכינה.
- ד. רוח הקודש.
- ה. אורים ותומים.

משום כך אמר רבי מאיר שמחה באורים ותומים נאמר רק: "והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'", ולא נאמר: "תמיד" משום שבבית שני לא היו אורים ותומים ואם כן אין זה "תמיד".

וְנָתַתְּ אֶל חֲשׁוֹן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמוּמִים וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי ה'... (כח,ל) (הרב צ. מנדלסון)

אהרן נבחר והיה לכהן הגדול הראשון. משום כך זכה לשאת על לבו את האורים והתומים בגד מיוחד לכהנים גדולים שבו היו משובצות אבנים טובות עליהם חרוטות שמות כל השבטים. סה"כ היו כל אותיות הא'-ב'. כל אבן התאימה לשבטה. (לדוגמא: שבט בנימין זכה לאבן יָפָה, ובדרש חכמים: יֶשֶׁ-פָּה ושותק. ידע בנימין על מכירת יוסף, אך שתק ולא ספר ליעקב ולא הסגיר את אחיו.)

בתוך קפלי הבגד היה מונח שם הקודש המפורש, וכאשר שאלו בה' היו אותיות מאירות, והכהן הגדול בקדושתו ומעלתו צרף את האותיות לתשובה (ראה בספר שופטים פרק א' ושמואל א' פרק כ"ב).

מדוע זכה דווקא אהרן בתפקיד כה נכבד, שהוא השני בחשיבותו בעם ישראל ?

כאשר משה יורד למצרים לקבל לידי את הנהגת העם ולהוביל את תהליך הגאולה, הוא חושש שמא אחיו אהרן יפגע, והוא מבקש מהקב"ה: "שלח נא ביד תשלח" (שמות ד', י"ג) הכוונה לאהרן

(שהרי הוא היה מנהיג העם לאחר פטירת עמרם אביהם). והקב"ה "מרגיע" את משה באומרו: "... וגם הקב"ה מעיד עליו כי שמחתו בגדולת (הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבך) (שמות ד', י"ד). אחיו תהא אמתית, כנה ופנימית, ולא תרע עינו בגדולתו גם אם בא הדבר על חשבוננו.

אמר רשב"י הלב ששמח בגדולת אחיו יבא וישמח וילבש אורים ותומים, שנאמר (שמות כח, ל) " ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן" (מדרש תנחומא שמות סימן כז). רק לב טהור ונקי יכול להביא את דבר ה' לעם ה'.

ופעמוני זהב בתוכם סביב (כח, לג)

הפעמון שבבגדי הכהונה אמר רבי יוסף חיים, בעל "בן איש חי" מרמז לנו על בעלי לשון הרע שמקשקים בפייהם תמיד כפעמון..

הפעמון היה עשוי זהב כדי ללמד אותנו שערכו של אדם המספר לשון הרע הולך ופוחת בעיני מכריז וידידיו, עד שחינו סר מהם. דבר זה אמר ה"בן איש חי" מרומז במילה "זהב", שערכה המספרי הולך ופוחת, "ז" שבע, "ה" חמש, ולבסוף האות "ב", שערכה שתיים בלבד

ונשמע קולו בבאו אל הקודש (כח לה) (אשל חיים פרשת תצווה)

הכתוב אומר על הפעמונים שנקבעו בשולי מעיל האפוד: "ונשמע קולו בבאו אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא ימות", מכאן ישנו רמז לדברי חז"ל על העונה אמן בכל כוחו, שפותחים לו שערי גן עדן וקורעים לו גזר דינו. וזהו שאמר הכתוב "ונשמע קולו בבאו אל הקודש" – אם משמיע האדם קולו בבית הכנסת בעניית אמן, אזי "ובצאתו לא ימות" – זכות מצווה זו תגן עליו בצאתו מן העולם, שיזכה לחיים נצחיים בעולם הבא ולא ירד חלילה לבאר שחת.

ונשמע קולו בבאו אל הקודש (כח לה)

במסורה מצוין ששלוש פעמים מופיעה המילה 'ונשמע': בפרשתנו, ובמתן תורה "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", ובמגילה "ונשמע פתגם המלך". אמר חכם אחד: כנגד שלושה רבנים הכתוב מדבר. יש רב שמלא בתורה ויראת שמים, בבחינת "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע". יש מי שאין בו את זה אבל הוא יודע לנאום, ונשמע קולו בבואו אל הקודש". ויש שאפילו את זה אין בו אבל ממנים אותו לרב רק מפני שהוא מקורב למלכות", ונשמע פתגם המלך "...

ונשמע קולו בבאו אל הקודש (כח לה)

לחזן הקהילה בברלין היה בן שלא הצטיין בקול ובנעימה, אבל אביו ראה בו את יורשו לעתיד ושכנע את הגבאים לתת לבן להיות חזן במוסף של חג. הצעיר סלסל בקול הצורם שלו, לסבלם של המתפללים, ובפרט התאמץ לחקות את אביו ב"ומפני חטאינו". לאחר התפילה שאלו את ר' צבי הירש לויין איך התרשם מתפילתו של בן החזן. אמר הרב: "ה'מפני חטאינו' הוא של האב, אבל ה'ואין אנו יכולים' הוא של הבן."

לקח פר אחד בן בקר ואילם שנים תמימים (כט, א)

אהרן ובניו נצטוו לסמוך ידיהם על ראש הפר ועל ראשי שני האילים, ומצינו הבדל בלשון הפסוקים לגבי הפר והאילים הללו. על הפר נאמר "וסמך אהרן ובניו את ידיהם", "סמך" – בלשון יחיד. על האיל הראשון נאמר: "וסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל", סמכו – בלשון רבים. על האיל השני נאמר: "וסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל", שוב, כמו לגבי הפר – "סמך" בלשון יחיד.

"דבש השדה" באר את פשר ההבדלים כך: בשעת הווידי בבית המקדש, היו "עומדים צפופים ומשתחיים רווחים", ומדוע, כשאדם מתודה – יש לתת לו רווח, כדי שלא ישמעו האחרים ויוכל לדבר בשלוה עם הקב"ה.

הקרבת הראשון כאן היה קרבן חטאת, ככתוב (שם יד): "ואת בשר הפר ואת ערו ואת פרשו תשרף באש מחוץ למחנה חטאת הוא". ומשום שקרבן חטאת הוא, יש עמו וידוי, לכן "וסמך" – בלשון יחיד, כל אחד בנפרד. האיל הראשון היה קרבן עולה, ככתוב (יח): "והקטרת את כל האיל המזבחה עלה הוא לה' ריח ניחוח". אין כאן וידוי, ולכן יכולים אהרן ובניו לסמך יחד, ונאמר בלשון רבים – "וסמכו".

האיל השני היה לשם שלמים, לכבוד עלייתם לגדולה, ככתוב (שם כט): "למשחה בהם ולמלא בהם את ידם". רש"י מבאר: "למשחה – להתגדל בהם, שיש משיחה שהיא לשון שררה כמו (במדבר יח) 'לך נתתם למשחה', (תהלים קה) 'אל תגעו במשיחי'".

אמנם לא הייתה עליהם חובה להתוודות, אך כיון שהעולה לגדלה מכפרים לו על כל עוונותיו, והם עלו לגדולה – התוודו עם קרבן זה. על כן נאמר גם כאן "וסמך" בלשון יחיד, כי וידוי צריך להיעשות בנפרד.

ולקחת את דמו וזרקת על המזבח סביב (כט, טז) (הרב זליג ברנשטיין)

בכל הקורבנות נותנים את הדם ואת החלב על גבי המזבח.

טעם נפלא לכך אמר רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי" על פי משל: סוחר אחד הלך מביתו אל בית המדרש ולמד שם בהתמדה. באותה עת הגיע אל ביתו קונה ובקש לקנות סחורה בממון רב ובשל כך חיפש את בעל הבית. בעלת הבית סיפרה לקונה כי בעלה לומד כעת וכי ישוב אל ביתו רק בעוד כמה שעות. הקונה לא חפץ להמתין ופנה אל סוחר מתחרה ושם קנה את כל מבוקשו.

כאשר שב האיש אל ביתו ושמע את אשר קרה הצטער צער רב והורה לאשתו כי אם ישוב הדבר ויישנה, תשלח מיד לקרוא לו מבית המדרש כדי שימהר לשוב אל ביתו, שהרי כרוך בכך הפסד רב. כעבור זמן הגיע אדם אחד אל בית הסוחר כדי לגבות ממנו חוב גדול שהסוחר חייב לו. זכרה האישה את אשר ציווה עליה בעלה לכן שלחה מיד שליח שיקרא לבעלה לשוב מבית המדרש. הסוחר רץ כחץ מקשת ועד מהרה הגיע שהוא נושם ומתנשף ממאמץ. מה רבה הייתה אכזבתו כאשר גילה במה המדובר... אוי לי ואבוי לי נאנח הסוחר מרה אשתי החליפה ובלבלה את היוצרות! כאשר מאן דהוא ביקש לקנות סחורה לא קראה לי והפסדתי את הכול, ואילו כאשר הנושא בא לגבות את חובו מיהרה והזעיקה אותי לרוץ אל הבית...

כן הוא גם הנמשל אמר ה"בן איש חי" ישנם שני סוגי מצוות: עשה ולא תעשה. לשם קיום מצוות אלה על אדם להשתמש בשני כוחות שיש בו: כדי לקיים מצוות עשה יש להשתמש במידת הזריזות

ולמהר לעשותה, ואילו למצוות לא תעשה יש להשתמש דווקא במידת העצלות ... והנה, האדם החוטא מחליף את הדברים ומבלבל את היוצרות, כאשר מדובר במצוות עשה הוא מתעצל מלקיים ומתנהל בעצלתיים... ואילו לעבירה, רחמנא ליצלן, הוא זריז מאין כמוהו.

הקרבתן סיים ה"בן איש חי" בא לכפר על עוונות אלה, משום כך ציווה הקדוש ברוך הוא לתת על המזבח את הדם שהוא כח החיים והוא המעורר את מידת הזריזות ולעומתו את החלב המסמל את העצלות והקריירות. בסיבתם של שני כוחות אלא נגרם החטא, משום כך המבקש להתכפר נותן את שני הסימנים הללו על גבי המזבח.

ואכלו אתם אשר כפר בהם (כט, לג) (מר אבישי יחננוף)

הרמ"א פוסק להלכה (אורח חיים סימן נ"ג סעיף כ"ב) שאין לאדם להתפלל כשליח ציבור בלא רצון הקהל, וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלימות אין עונין אמין אחר ברכותיו.

וכתב על כך המגן אברהם שם שאין להתקוטט בעבור שום מצווה. וראיה לכך ממה שמצינו בגמרא מסכת יומא (דף ל"ט עמוד א') שבמשך כל ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק ככהן גדול נשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שקיבל מן הלחם כזית היה אוכלו ושבע, ויש שהיה אוכלו ומותיר. אולם לאחר תקופה זו, משפסקה כהונתו של שמעון הצדיק, נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים ולא היה משביע, וכל כהן היה מקבל חלק בגודל פול שאין בו שיעור אכילה. ומאחר שראו שאין הלחם משביע היו הצנועין שבכהנים מושכים את ידיהן ממנו ולא אוכלים ומניחים את חלקם לאחרים, ואילו הגרגרנין שבהן היו חוטפים את חלקם ואוכלין

ודייק המגן אברהם מדברי הגמרא מפני מה היו הצנועין שבכהנים מושכין את ידיהן מן הלחם ולא אוכלים, והרי אכילת הלחם היא מצווה וכמו שנאמר כאן: "ואכלו אתם אשר כפר בהם"? מוכח מכאן שאין להתקוטט בעבור שום מצווה!

את הכבש האחד (כט, לט) (הרב ראובן שמעוני)

מעשה היה ביהודי פשוט, אשר לא ידע את פרוש מלות התפלה, אולם עובדה זו לא מנעה ממנו להתפלל בקול גדול, וכשהגיע בפרשת התמיד למלים "את הכבש האחד", שאג בקול ובעיניים עצומות "א-ח-ד!"... משל היה עומד בקריאת שמע במלים "ה' א-לקינו ה' אחד".

ספור זה שמע רבי שרגא פייבל מנדלוביץ מפי אחד מתלמידי ישיבתו, אשר הוסיף ודבר בלגלוג על יהודים פשוטים מעין אלו, 'עמך', אשר אינם יודעים בתפילה אפילו את פרוש המלים, אולם למרות זאת הם מנסים להתפלל בהתלהבות.

הנימה שבה דבר התלמיד לא מצאה חן בעיני רבו, והוא העיר לו: "הלגלוג שלך אינו במקומו..."

תהה התלמיד: "על מה ולמה? ורבי שרגא פייבל המשיך: "יהודי אמתי, בעל הרגשה עדינה, צריך היה לשנות אצלו את היחס כלפי המלים 'את הכבש האחד' מכאן ואילך... הוא צריך היה לחשוב בעקבות המעשה הזה – הנה, גם פה, במלים הללו, קבל איש יהודי על מלכות שמים על עצמו..."

מעשה זה, המובא בספר "מרבצי תורה מעולם החסידות" מוכיח עד כמה דייק עם תלמידיו על כל

דבר היוצא מפיהם, ועוד מסופר שם כי בחור אחר השמיע חידושי תורה ובעניין מסוים התבטא כי "הט"ז אינו צודק בדבריו. "באותו רגע שסע רבי שרגא פייבל את דבריו וקרא בקול, כשהתרגשות נמסכת בו: "דבורים כאלו הם בגדר נבול פה!"

בהזדמנות אחרת שמע תלמיד ששר "בלבבי משכן אבנה", עצר אותו רבי שרגא פייבל ושאל: "כלום כבר הגעת למידה זו?" שאלתו הנוקבת ירדה תהומות. התלמיד קבל את הדברים, ובמשך עשרות שנים לא היה מסוגל להעלות את השיר על דל שפתיו!

ועשית מזבח מקטר קטורת וכו' וציפית אותו זהב את גו (ל, א)

הנה היו שני מזבחות; האחד, שמקריבים עליו הקרבנות. והשני, "מזבח הזהב", ואין עליו אלא הקטרת "הקטורת". והנה רואים שבו היה הדגשה מיוחדת בציפוי זהב שנאמר: "וצפית אותו זהב טהור את גו ואת קירותיו סביב ואת קרנותיו", ומדוע?

אכן כידוע "הקטורת" הייתה מעשרת עושר (יומא כו). והנה תכלית הכסף והממון אינו אלא לעבודת ה', שאילו לעולם הזה נאמר (קהלת ה, יב) "עושר שמור לבעליו לרעתו". אכן כאשר הממון והכסף מנוצלים לדברים רוחניים על זה נאמר (קהלת ז, יב) "כי בצל החכמה בצל הכסף" שאמרו על זה חז"ל (פסחים נג): "שהנותן מכספו לתורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה בכבוד", וזה עניין שרבי היה מכבד עשירים.

ולכן כאן במזבח של הקטורת הרומז ל"עשירות" נאמר (שמות ל, ו): "ונתת אותו וגו' לפני הכפורת וגו' אשר אועד לך שמה" - כלומר תקרב את המזבח אל הקודש קרוב קרוב, כי תכלית העושר - לקדושה צריך.

איפה שוכן הא-לוקים ?

"הקב"ה נמצא בכל מקום שנותנים לו להיכנס" - אמרה חסידית

השאלה היא, היכן המקום שאליו יכול האדם להכניס את הא-לוקים.

יש שעונים שהא-לוקים שוכן בתוך כל אדם. האחרים אומרים שהא-לוקים שוכן בקרב העם. האם זאת סתם התפלספות, או שהמושגים השונים האלה של תפיסת הא-לוקים - וכיצד למצוא אותו - יוצרים שוני מעשי בדרך שבה מנהלים בני האדם את חייהם? האם אדם שמאמין שהא-לוקים שוכן בתוך כל יחיד, שונה במעשיו מאדם שמאמין שהא-לוקים שוכן בקרב העם?

בין אם המקום שבו שוכן הא-לוקים נמצא 'בתוכנו' או 'בקרבנו', אחד מההיבטים המשותפים לשניהם יהיה הצורך להפוך את ה'מקום' הזה למתאים ככל האפשר. כל אמונה תניח דגש על השאיפה לטהר, לקדש ולהפוך למושלם את המקום המיועד לשכינת הא-לוקים. לכן, המניע העיקרי של מי שמאמין באמת שהא-לוקים שוכן בתוך האדם, יהיה התקדשות ושאיפה לשלמות עצמית. מטרת החיים של אדם כזה היא להיות הכי רוחני שאפשר, כדי שהא-לוקים ישכון בתוכו. האחריות שלו ביסודה, היא רק על עצמו; מה שהוא עושה למען אחרים הוא רק משום שזה מה שהוא חש שאדם

רוחני נדרש לעשות. לעומת זאת, מי שמאמין שהא-לוקים שוכן בקרב העם, יגדיר את מטרתו כהפיכת כלל בני האדם, למתאימים ככל האפשר למערכת יחסים כזאת.

לשתי ההשקפות יש מטרה משותפת: "להפוך את מקום שכינת הא-ל למושלם". השוני, בכל אופן, הוא שהמניע הראשון מפנה את מיקודו כלפי פנים, בעוד שהשני מופנה כלפי חוץ – אל האחרים.

***

"יש דלת אחת מול כולנו.

לכל אדם מפתח משלו.

ואלמלא יסובב כל אחד

את המפתח שלו בחור המנעול,

הדלת לעולם לא תיפתח."

כל אחד ואחד צריך "להכניס את הא-לוקים" – אחרת אף אחד לא יוכל לעשות זאת!

המחשבה על הצורך לשנות את כל החברה על מנת להכניס את הא-לוקים היא משימה מרתיעה. הצורך לשנות רק את עצמנו הוא משימה קלה יותר.

***

פרשת השבוע הזה מסבירה את דעת היהדות בסוגיה הזאת. "ושכנתי בתוך בני ישראל" (שמות כ"ט, מ"ה). בדומה לכך, התורה גם אומרת, "ועשו לי [בני ישראל] משכן, ושכנתי בתוכם" (שמות כ"ה, ח).

קיים פוטנציאל שהא-ל ישכון בתוכנו, אבל זה רק בתנאי שנבנה לו קודם מקדש ציבורי. כדי שישכון הא-לוקים בתוכנו אנחנו צריכים לבנות, בשם העם כולו, מקום מתאים לשכינת הא-לוקים. לכן מייחסת היהדות חשיבות רבה כל כך לאחריות ציבורית נרחבת. אם הא-לוקים שוכן "בתוכנו", כל אדם שמפתח עם הא-לוקים מערכת יחסים אישית וקרובה, סוחף אתו ממילא גם את יתר הציבור!

***

לרוע המזל, יהודים רבים בדורנו מחזיקים בדרך של "א-לוקים בתוך האדם". זה מנוגד לאידיאל היהודי – שאומץ על גם ידי העולם המערבי. אמריקה, במיוחד, יוסדה על הרעיון של אחריות ציבורית - כדי להיות אדם טוב, צריך לקחת אחריות ולשפר את הרווחה הכללית. הפילוסופיה של "הא-לוקים בתוכי" מתירה (ואפילו מקדמת) את החיפוש אחר משמעות בחיים בלי אחרים. השכינה אכן שורה בלבו של כל אחד מאתנו, אבל לא במנותק מן החברה. אף אדם לא יכול למצוא באמת חיים של משמעות, בתוך ריק של חברה חסרת משמעות כזאת. במלים אחרות, אם אנחנו רוצים להפוך את החיים שלנו למשמעותיים יותר, הדרך לעשות זאת היא לשפר את איכות החיים של האנשים שסובבים אותנו.

בראש השנה, כל התפילות שלנו נאמרות בלשון רבים. זאת, מסביר הרמב"ם, משום שאם העולם כולו לא מגיע להכרה בא-לוקים, חסר משהו מהותי גם בהכרה שלנו. למעשה, הרמב"ם אומר שאחת הדרכים להעמיק את אהבת הא-לוקים שלנו, היא לקרב אליו את האחרים. כשימצאו האחרים את מקומם, נמצא גם אנחנו.

היום, יש הלך-רוח רווח מאוד של "אני בסדר, אתה בסדר", או "אני לא אפריע לך, אם אתה לא תפריע לי". פילוסופיה כזאת טובה רק אם אתם מעוניינים להתדרדר יחד עם כל האנשים שסביבכם. אם החברה ירודה, יהיה לנו קשה מאוד להתעלות. כמו שאומרים "אם לא תהיה 'שומר אחיך', הוא ירדה בך"!

ואם אין, מחני נא מספרך אשר כתבת (לב,לב) (הרב חנן ליבוביץ)

אמרו חז"ל שקללת צדיק אפילו על תנאי היא מתקיימת ולמדו זאת ממשה רבנו ע"ה שאמר לפני הקב"ה לסלוח לבניי לאחר חטא העגל "... ואם אין, מחני נא מספרך אשר כתבת."

ושאל הגאון מוילנא, מדוע הדבר בא לידי ביטוי בפרשת תצווה שם לא מופיע שמו של משה רבנו? והשיב שהמילה "ספרך" יכולה להיקרא "ספר כ'", ופרשת תצווה היא הפרשה ה-20 מתחילת התורה. ידוע גם שפרשת תצווה נופלת לרוב בשבוע שחל בו יום פטירתו של משה רבנו, ז' אדר.

"זכור את עשה לך עמלק...לא תשכח"

הציווי של מחיית עמלק פותח ב"זכור" ומסיים ב"לא-תשכח". באף מצווה בתורה לא מופיע הביטוי: "לא תשכח". מדוע דווקא במצווה זו הדגישה התורה מעבר לזכירה גם את האי שכחה בנוסף מדוע מבקשת התורה למחות את זכר עמלק ולא למחות את עמלק בעצמו

התשובה לזה

עמלק הוא סמל לצינון ההתלהבות בקיום המצוות. רש"י מתאר על פי המדרש: שקירר את האמבטיה בזמן שכל האומות פחדו להתעסק עמנו - כאמבטיה רותחת. הוא בא ונכנס למרות שנכוהה - הוא קירר את האמבטיה... את הקרירות הזו השוכנת בכל אחד מאתנו המהווה "זכר" מהעמלק ההוא... מבקשת התורה לשרש ולעקור מחיינו...

מסופר על רבי דוד מלעלוב שהלך בלוויית תלמידיו ועברו על גשר מעל הנהר הקפוא. והנה הבחינו בנער אחד שמצייר על הנהר דמות של שרץ המסמל עבודה זרה. עמד הרבי והביט בפליאה בעלם הרך. אחד מהתלמידים אזר אומץ ושאל: "מה מפליא את הרב בשרץ של עבודה זרה?!" ענה הרב: "מוסר גדול אני לומד, הבט! כשהמים זורמים בנהר אפילו הצייר הטוב ביותר לא יצליח לצייר עליהם מאומה, אך נכנסה הקרירות והקפיאה את המים אפילו נער חסר ניסיון בציור - יכול לצייר עליהם עבודה זרה... ראה מה כוח ההרס של הקרירות".
זהו זכר עמלק שיש לשרש מתוכנו...

לך כנוס את כל היהודים וכו' וצומו עלי וכו', ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו (אסתר ד. יז-טז)

ויעבור מרדכי – כתוב בגמ' מגילה, אמר רב ש"העביר" יו"ט הראשון של פסח בתענית. וקשה, לא וכי לא היה יכול מרדכי לתקן תענית ביום חול, כדי שלא יצטרך להתענות דווקא ביום טוב ? אלא הסביר זאת הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע על פי מה שמסופר על הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זי"ע שטרם שנתפרסם היה עני גדול ועסק במלמדות אצל כפרי אחד, פעם חלה הכפרי מאוד ואמרו לו שייתן צדקה לעשרה עניים שיתענו יום שלם ויבקשו רחמים עליו, מובן שהראשון מהעשרה היה ר' יצחק הוא לא התענה כלל כמו התשעה האחרים, אלא קנה בשר ודגים ומטעמים וסעד עם בני ביתו נתן לו הכסף על 'הכפרי הבריא, וכשנודע לו איך שר' יצחק התענה חרה לו מאוד, והטיבו לבם יחד, איך מלאו לבו לעבור על דברי משלחו, השיבו ר' יצחק כי בתחילה 'מנת שיתענה? לאחר זמן מה ו חשבתי לעשות כדבריך, אבל חשבתי בלבי איזו פעולה תהיה מתענית, הלא בשמים רגילים למדי בתעניות, לכן התבוננתי שיותר טוב לעשות בממונך סעודה יפה לי ולמשפחתי, שבזה תתקיים התעוררות בשמים וישאלו מה יום מיומיים, היכן לקח העני המרוד הזה סעודה שלמה כזו לו ולמשפחתו, ויימצא הדבר כי אתה החיית אותנו בכסף, ובזכות זו תזכה לרפואה. ועל פי זה אפשר לומר שזו הייתה מחשבת מרדכי, שחשב לעצמו, כי אם יתקן תענית ביום חול, כבר רגילים בשמים שישראל מתענים על כל צרה שלא תבוא, אבל תענית בפסח לא אירעה עדיין, כי ביום טוב הכול שמחים וסועדים לבן, ומזה תתעורר בשמים התמיהה מה קרה? ויודע למעלה כי עת צרה ליעקב, ואז ממנה ייושע.

חיוך לכבוד פורים

א, פעם אחת שאל כומר אחד את הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצוק"ל: אתם היהודים אסורה לכם הנקימה והנטירה, ולמה עד היום אתם מתנקמים בהמן שהיה לפני יותר מאלפיים שנה? ענה לו הרב: חס ושלום, אין בזה משום נקימה ונטירה, אלא זוהי "תזכורת" ל"המינים" של כל דור ודור, להזכיר להם את סופו של המן רבם הראשון ...

ב, ראו פעם אחת עם הארץ כשהוא יושב ומגרד בסכין כל שם "המן" הכתוב במגילת אסתר המודפסת בסוף החומש. גערו בו: איך אתה מקלקל את המגילה? תמה עם הארץ: הרי כתוב במפורש בתורה "מחה תמחה את זכר עמלק", אם כן צריך למחוק את שם המן מן הספר! אמרו לו: טוב, מילא שמו של המן ראוי למחוק אותו, אולם בזה אתה מגרד ועוקר גם את המילים הקדושות שמעבר לדף מול תיבת המן?! אמר להם אותו עם הארץ: הרי אמרו חז"ל 'אוי לרשע ואוי לשכנו...'

ג, עם הארץ אחד שאל את חברו: משה רבנו כידוע נולד ביום ז' באדר, אם כן יוצא שיום הברית מילה שלו חל בי"ד באדר שהוא פורים, והשאלה היא במה התחילו אז, אם במגילה או בברית? חברו ה"גאון" עיין, יגע ומצא, ענה ואמר לו: העיר גושן מסתמא היא מוקפת חומה מימות יהושוע בן נון, ואם כן אין מקום כלל לשאלתך, כי שם קורים את המגילה ביום ט"ו ולא ביום י"ד...

ד, נדבן אחד שאשתו קמצנית, הזמין פעם אחת קבוצת עניים לסעודת פורים. ראו שהאישה מגישה לבני הבית רבע עוף לכל אחד, ואילו להם העניים – רבע עוף לארבעה אנשים. מיד קם אחד מהם וקרא: רבותי, קומו ונתפלל מנחה! אמר לו בעל הבית: מה אתה ממהר, הלוא טרם אכלנו והשעה היא רק רבע לאחת?! השיב לו העני בחיוך: אצלך בצלחת רבע לאחד אבל אצלנו רבע לארבע ...

ה, איש אחד הזמין לביתו אורח עני לסעודת פורים. הגישו לשולחן קערה גדולה מלאה כיסנים טעימים מאוד, וריחם נודף למרחוק. נטל האורח כיסן אחד ואמר: זה כנגד יחידו של עולם! נטל עוד שניים ואמר: אלה כנגד משה ואהרן. נטל עוד שלושה ואמר: אלו כנגד שלושת האבות, ועוד ארבעה

– כנגד ארבע האימהות, ועוד שנים עשר כנגד י"ב שבטים... אמר בעל הבית לאשתו, סלקי מיד את הקערה מכאן, בטרם ייקח כנגד ששים ריבוא בישראל...

חידון לפרשת תצוה

הצג תשובות

1. שמו של מי מופיע כמעט בכל פרשה בספרים שמות, ויקרא ודברים – אבל לא בפרשה זו?
2. איזה בגד מבגדי הכהונה מתואר בפרשה זו במילה "עבות", שפירושה קלוע? איזה פריט נוסף בתורה מתואר באותה המילה?
3. איזו אמת מידה משמשת למדידת חפץ אחד בלבד בתורה כולה?
4. איזו מאבני החושן של הכהן הגדול נקראת בשם זהה לארץ המוזכרת בנביאים?
5. מה משותף לציץ ולחושן של הכהן הגדול וגם לציצית?
6. מהו המונח שמתאר את ההבדל בין חלקיו השונים של עם ישראל, אשר מופיע לראשונה בפרשה זו?
7. מהם שני המינים, מתוך שבעת המינים בהם השתבחה ארץ ישראל, שמופיעים בפרשה זו?
8. מהם חמשת הדברים שנעשו באופן מתמיד במשכן? (5 תשובות)
9. איזה פריט שמתואר בפרשת תרומה היה צריך להיראות תמיד?
10. מהן שלוש העבודות בפרשה זו שהיו נעשות "בין הערבים"?
11. מהם שלושת הדברים הנוספים בתורה שנעשו "בין הערבים"? (3 תשובות)
12. באיזה הקשר מוזכר יום כיפור בפרשה זו?

תשובות לפרשת תצוה

הסתר תשובות

1. שמו של מי מופיע כמעט בכל פרשה בספרים שמות, ויקרא ודברים – אבל לא בפרשה זו?
שמו של משה לא מופיע בפרשה זו. פרשת תצווה היא הפרשה היחידה בחומשים שמות, ויקרא ודברים שבה שמו אינו מוזכר. הטעם לדבר מופיע בזוהר (פרשת פנחס): משה אמר לה' ועתה, אם תשא [תסלח] חטאתם, ואם אין [לא], מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב לב). דבריו של צדיק מתמלאים, אפילו אם הם נאמרים בלשון תנאי. ולכן, למרות שה' סלח לבני ישראל, משה "נמחה" מפרשת תצווה.
2. איזה בגד מבגדי הכהונה מתואר בפרשה זו במילה "עבות", שפירושה קלוע? איזה פריט נוסף בתורה מתואר באותה המילה?
בפרשה זו, הטבעות המחברות את החושן לאפוד שזורות "מעשה עבות" (שמות כח כב). וכן ענפי ההדס שנלקחים בחג הסוכות נקראים "ענף עץ עבות" (ויקרא כג מ), מכיוון שרצף שלשות העלים היוצאים מנקודה אחת נראה כמו צמה קלועה.

3. איזו אמת מידה משמשת למדידת חפץ אחד בלבד בתורה כולה?

זרת - שגודלה חצי אמה - היא מידת האורך והרוחב של חושן הכהן הגדול (שמות כח טז).
מידה זו לא חוזרת שוב עבור שום פריט אחר בתורה.

4. איזו מאבני החושן של הכהן הגדול נקראת בשם זהה לארץ המוזכרת בנביאים?

האבן הראשונה בשורה הרביעית נקראת תרשיש (שמות כח כ). ארץ תרשיש מוזכרת פעמים רבות בתנ"ך. בולטת במיוחד הפעם בה הנביא יונה מנסה להימלט באנייה המפליגה לתרשיש (יונה א ג).

5. מה משותף לציץ ולחושן של הכהן הגדול וגם לציצית?

לציץ, לחושן ולציצית יש פתיל תכלת. החושן מחובר לאפוד בפתיל תכלת (שמות כח כח).
הציץ מחובר למצח הכהן הגדול בפתיל תכלת (כח לז), ולציצית צריך להיות פתיל תכלת (במדבר טו לח).

6. מהו המונח שמתאר את ההבדל בין חלקיו השונים של עם ישראל, אשר מופיע לראשונה בפרשה זו?

בפרשה זו מופיעה לראשונה המילה 'שבט', שבאה לתאר את חלקיו השונים של עם ישראל (כח כא).

7. מהם שני המינים, מתוך שבעת המינים בהם השתבחה ארץ ישראל, שמופיעים בפרשה זו?

בפרשה זו מוזכרים זיתים ורימונים. שמן הזית שימש להדלקת המנורה (שמות כז כ), ורימוני צמר היו מחוברים לשולי מעילו של הכהן הגדול (כח לד).

8. מהם חמשת הדברים שנעשו באופן מתמיד במשכן? (5 תשובות)

חמשת הדברים הם: אחד מנרות המנורה בער תמיד (שמות כז כ). הכהן הגדול לבש תמיד את החושן בבואו אל הקודש (כח כט). הציץ נמצא תמיד על מצח אהרון (כח לח). קרבן התמיד היה מוקרב פעמים ביום – בוקר ואחר הצהריים – לזכות העדה כולה (כט לח) וכן קטורת התמיד הועלתה בכל יום (ל ח).

9. איזה פריט שמתואר בפרשת תרומה היה צריך להיראות תמיד?

לחם הפנים היה צריך להיות תמיד על שולחן הזהב במשכן (שמות כה ל).

10. מהן שלוש העבודות בפרשה זו שהיו נעשות "בין הערבים"?

שלוש עבודות שהיו צריכות להיעשות "בין הערבים" הן: קרבן התמיד השני (שמות כט לט), הדלקת המנורה ושריפת הקטורת (ל ח).

11. מהם שלושת הדברים הנוספים בתורה שנעשו "בין הערבים"? (3 תשובות)

בשלושה מקומות התורה אומרת שאת קרבן הפסח צריכים להקריב בי"ד בניסן בין הערבים (שמות יב ו, ויקרא כג ה, במדבר ט ה). גם את קרבן פסח שני צריכים להקריב בי"ד באייר בין

הערבים (במדבר ט יא). בפרשת בשלח, בעקבות בקשתם של עם ישראל לקבל אוכל, ה' הבטיח להאכיל אותם בשר בין הערבים (ולחם בבוקר – שמות טז יב).

12. באיזה הקשר מוזכר יום כיפור בפרשה זו?

הפסוק האחרון בפרשה אומר שפעם בשנה, אהרון הכהן יכפר על קרנות המזבח בקדש הקדשים (שמות ל י).

חידון ותשובות לחידון א'ב' לפרשת השבוע - תצוה

הסתר תשובות

הצג תשובות

מאת הרב יהושע שקדי.

הסתר תשובות

א	חגורה על הכתונות היא סגורה	אפוד <input type="text"/>
ב	כך האגודל נקרא בלשון המקרא	בוהן <input type="text"/>
ג	לא ליפול משם, צריך להיזהר בפרשה הוא מזהב - זוהר	גג <input type="text"/>
ד	צריך לתת על האוזן והבוהן שיהיו ראויים לכהן	דם <input type="text"/>
ה	רבע מזה היו מוזגין שיעור של שלושת לוגין	הין <input type="text"/>
ו	בזאת המילה הפרשה מתחילה	ואתה <input type="text"/>

צלול שלא יהיה עם שמרים בלול	ז	<input type="text"/>	זך
היה רבוע ואל האפוד קבוע	ח	<input type="text"/>	חשן
שורה של שלש אבנים על החושן נתונים	ט	<input type="text"/>	טור
אחד מהאבנים של בנימין אחרון הבנים	י	<input type="text"/>	יהלום
את הזיתים הוא דש רמוז שם בית המקדש	כ	<input type="text"/>	כתית
אם את המשל אתה הופך תקבל את האבן שמתחת לנופך	ל	<input type="text"/>	לשם
מתוך השמונה אותו עם כולם התורה לא מונה	מ	<input type="text"/>	מכנסיים
צריך לזה שמן מעולה שתמיד הוא יעלה	נ	<input type="text"/>	נר תמיד
את שלושים הלחמים בתוכו היו שמים	ס	<input type="text"/>	סל

כמות הסולת למנחה
שמביאים עם התמיד בבוקר ובמנחה

ע

עשרון

שמים למעיל בשולים
גן מפורסם בירושלים

פ

פעמון

אחד משמונה הבגדים
ואינו עשוי מבדים

צ

ציץ

על המזבח שמים
עשן של סמים

ק

קטורת

משבעת המינים
על המעיל נותנים

ר

רימון

את זה נשא אהרון
על שתי כתפיו לזיכרון

ש

שרשרות

סוג של "שעשועונים"
לאורך ולרוחב עונים

ת

תשבץ